

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -1' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. 1' any.

Any VII

Barcelona 26 Juliol de 1913

Núm. 299

SUMARI

El mirall, per JOSEP M.ª RUIZ MANENT.
El bes en el cinematògraf, I, per BELLAFILA.
Medallons poètics, per J. M. LÓPEZ PICÓ. — **Somni I**, per GUERAU DE LIOST.
— **Germinal. Adoració**, per CARLES SOLDEVILA. — **Verema**, per PAU BERGA.
Crònica vella, II, per JOSEP LLEONART.
De les Normes Ortogràfiques. — **Una carta del Dr. Rubió i Lluch.** — **Vot de qualitat. «Al rededor de unas Normas»**, per P.

De la premsa

El Concell d'investigació pedagògica, per V.
L'Assamblea dels dependents catalans, per RAMÓN NOGUER I COMET.

Informació

La Unió i els «Anals de les Nacionalitats». — **L'Exposició Internacional d'Indústries Elèctriques.** — **La qüestió de les Notaries.** — **Al Centre Autonomista de Dependents.** — **Pel setè centenari de la batalla de Muret.** — **«Renovació».** — **Societat Astronòmica de Espanya i Amèrica.** — **Jocs florals de la Societat Choral «Catalunya Nova».**

Càtedra de Llengua Catalana.

Acaba de sortir

DRET CATALÀ

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per Francesc Maspons i Anglasell.

Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudència catalana.

Es ven a les principals llibreries

EL MIRALL

Què som els espanyols? Què pensem de nosaltres mateixos? Es Espanya gran, forta, feble? Es rica, és pobre?

Què tenim i què hem fet? Què volen dir els temples gòtics de Castella? Perquè s'aixecaren les basíliques de Sant Jaume i del Pilar? Què vol dir tota la literatura castellana del segle d'or? Què volen dir la seva música, la arquitectura, la escultura i la pintura?

I ja que li hem donat per fer preguntes, quants d'espanyols sabrien contestar les precedents? A quants d'espanyols se'ls ha acudit fer-se-les i meditar-les?

No ho sabem: no'n sabem res. L'espanyol no sab mai perquè és espanyol i perquè sent en espanyol, ni ha definit les seves aptituds i qualitats com a tal, com les han definides altres pobles més cultes.

No sabem si som grans o si som petits: si febles o forts. Tant ens és gallejar com en aquell perill de les Carolines i en la desfeta d'Amèrica, com creure a ulls clucs que la guerra d'Àfrica és una aventura quixotesca o un negoci d'un ministre.

No sabem els espanyols perquè creïem l'escut de la embaixada alemanya i les banderes americanes, com no sabem ara tampoc perquè creiem que ço de l'Àfrica és una aventura.

Iniciat l'escàndol contra un ministre, per exemple, la creença del poble sobre la qüestió africana s'encarrila dins aquest regueró: conveniències particulars, mines tal volta, encara que sigui una explotació de figueres de moro.

Si a mig córrer topa la opinió amb un obstacle, es decantarà vers un altre canal i així correrà l'aigua fins que's perdi.

Creiem que som rics al veure augmentar el tràfec dels nostres ports, traient concurrència a ports rivals estrangers, engrandint-se la marina mercant, aug-

mentar considerablement els ingressos de ferrocarrils, dels impostos, i ve la desil·lusió quan davant la amenaça de una vaga no poden els fabricants disminuir ni una hora de treball ni pujar el sou en bé de l'obrer, sense veure en perill els mercats per no poder fer front a la concurrència estrangera: quan els barcos que engrandeixen la marina són enllestits fora de casa, quan gran part de l'augment d'activitat als nostres ports es deu a l'entrada i sortida de barcos d'emigrants, quan sabem que l'augment en els ingressos al Tresor, no és degut a un perfecte cadastre, ni al desvetllament de l'ànima dels grans propietaris a descobrir totes les seves riqueses en bé de l'Estat, sinó al creixement i multiplicació dels impostos que encareixen la vida dels humils i els porten a les vagues i a la emigració al cap davall.

No sabem què hem fet els espanyols en segles passats: quina és la obra dels antics. Ha entelat els ulls de la col·lectivitat negra boira d'ignorància i d'inconsciència: ha entorpit la seva memòria una beguda verinosa. Pocs saben, i privilegiats, el perquè de les Catedrals gòtiques, immenses en poblacions petites per tanta grandària. Pocs capeixen el perquè de la immensitat de les naus del Pilar o de Sant Jaume de Compostel·la, i fora dels entesos pocs veuen l'ànima de l'arquitectura castellana clàssica, ni el misticisme de la música organaria de Cabezón i de Salinas, ni el perquè la música polifònica de Victoria és més clara i colorejada que la de Palestrina. No s'endevina la raó de les transcendents diferències de Rubens, Wand Dyck i Rafael, amb el Greco, Velázquez i Murillo, ni perquè aquests, dintre de la tonalitat espanyola, són diferents entre si. Pocs entenen també aquell portentós Quixot i tota la literatura que el seguí, ni la força misteriosa que agenollava el poble emocionat en certes escenes dels

Autes sacramentals, ni tant solament ço que fou més tard Fray Gerundio de Campazas.

En tots indrets i raons estem lluernats, i la indecisió ho segella tot damunt la cera de la ignorancia. I així és indecisa la política, aquesta política que, com deia En Cambó en el seu darrer discurs, fa homes que s'escampen per arreu d'Espanya per a engrandir i deixen les seves terres ermes i els pobles enrunats i morts els arbres.

Al considerar-ho tot, un pensa si és que una meningitis ens ha destruït l'equilibri del cervell, o que un somni perllongat ens ha ensopit: si és que som com els vells que's tornen que semblen criatures, o si ens passa com an els antics *segundones* de les antigues cases nobles qui no sabien si vivien o vegetaven, i arribaven a la vellesa preguntant-se perquè havien nascut segons, trobant-se a la fi que no hi havia perquè rebel·lar-se: el major havia tingut la sort, i seguien vegetant fins a morir.

Sembla'ns que no és altra cosa que un somni perllongat, ensopidor que ens té el cervell una mica entorpit.

Concretant, no sabem del passat, desconexem el present i esperem el per-vindre amb la mateixa ansietat que somniem en la *loteria*: si ens toca la sort, *ande el movimiento*: si no'ns toca, un altre any serà.

Potser el bàlsam de Fierabràs no està esbravat?

Algú va dir que Espanya estava sense pòls, com volent dir que moria.

Algun altre ha cantat el triomf de l'optimisme i ha sigut català.

Bona raó en tenen els catalans de cantar-lo, per la seva fe en les doctrines nacionalistes i en toquen la realitat amb les mans.

Fa sols mitja centuria que a Catalunya estaven igual que les seves germanes regions espanyoles. També pocs sabien si era la seva patria gran o petita, forta o feble; ni el perquè dels seus temples romànics i dels grans monastirs com els de Santa Maria de Ripoll i Santes Creus ni el què representa la obra colossal dels seus clàssics.

El desvetllament del sentiment nacionalista fou la medecina: d'ell no cal parlar-ne: si us pregunten per la seva eficacia sols cal que feu estendre la vista damunt la terra catalana i es fixin en les voreres del Llobregat i d'altres rius, i en les costes del nostre mar i provin de midar la immensa energia de la colossal Barcelona.

Cal sols que's fixin en els poetes de la renaixença i arribin als poetes d'avui trobant-se amb un fruit, no de període decadent ni de renaixença, sinó amb un geni de segle d'or. Cal sols que's fixin

en els primers polítics i segueixin el fil fins avui, fins a xuclar el suc de les obres i escrits d'En Prat de la Riba, i a meditar la paraula d'En Cambó i la seva audacia política de gran home d'Estat, i pensin com els homes que cantaven «Els Segadors» per a ennardir-se l'esperit per a la lluita, parlen avui amb serenitat al Parlament, quan en poquíssims anys s'han fet imprescindibles per al regit de l'Estat i van a aconseguir l'immens triomf, de que la pedreta que varen deixar anar de dalt de la muntanya de l'idealisme nacionalista, hagi baixat amb formidable empenta fins a la vall de la realitat i vagi a topar amb els peus de fang del colós de la vella política que per tenir, com el colós bíblic, els peus de fang, caurà esmicat amb tot el seguit d'inconsciència, ignorancia i amb l'esfinx de la causa de l'endarreriment espanyol.

La innegable superioritat catalana, no

arribada encara a reblir la mida de la superioritat d'altres pobles, mes empenesa per a arribar-hi amb el seu franc optimisme fundat en el seu valer i en el valor positiu de les coses, deu servir de lliçó a les regions germanes, a les altres nacionalitats espanyoles.

La contestació a les preguntes fetes al començar, està inclosa en l'estudi del llibre del nacionalisme de cada poble.

Els seus efectes, repetim-ho per exemple: seguiu el curs dels rius catalans, motrius de tantes fàbriques; voreu les costes a on es donen la mà riquíssimes viles, i amideu si'n sou proudats d'arribar-hi, la immensa energia de Barcelona. Dins d'ella us diràn qui són els catalans, què pensen, la mida de la seva grandesa, i us descobriràn el seu tresor espiritual de l'antic, el nou i ço que el seu geni i el seu treball espera.

JOSEP M. RUIZ MANENT

El bes en el Cinematògraf

I

Servint-me d'un adjectiu que sembla que comença de passar de moda, diré que el que Barcelona no tingui teatres, realment, no fa «europeu». Però en canvi; amic Rucabado, no's pot dir que tampoc ne faci el tenir tants de cinematògrafs. No: el cinematògraf, condemnat per moralistes, higienistes, oculistes, pedagogs i predicadors, triomfa a tota l'Europa culta.

A París i a Londres, els cinematògrafs s'omplen de gent i no són pas, ni proporcionalment, de preus tant dolços com a Barcelona. No és pas que jo defensi el cinematògraf; no, jo soc amic del teatre, creient ferventíssim del teatre, però del teatre que en sigui una mica de debò, gracies a l'interès de les obres que s'hi juguin, la destresa dels comedians i una certa comprensió i agradositat del públic: llavors el teatre és un fet escullidíssim, un fet màxim de civilització. Però, entre una parodia infecta de teatre, i el cinematògraf, es pot, per la coneguda teoria del mal menor, escullir el darrer: i jo, que en un teatre prostituit o abandonat sofreixo àdhuc físicament, em veig obligat de vegades—perdó!—al mal menor! i això que menor i tot, és un mal tant gran, segons diu tothom. Una graciosa i discretíssima actriu catalana—sí, encara que sembli mentida que aquest substantiu porti aquests qualificatius—em deia una vegada que la vaig trobar en un cinematògraf, essent obert un teatre català i

essent-hi ella, si bé aquella nit li esqueia reposar: «No sé encara com arriba a venir una dotzena de persones cada nit. Fem obres sense interès estètic, ja no cal dir-ho, però també sense interès de cap altra mena, per baix que sigui: ni passional, ni d'aventura, ni de farsa, mentres que aquí sempre s'afalaga, al menys una estona, algun mòbil d'humana atenció. Vestim tots plegats i totes plegades que fem horror, mentres que aquí es veuen de tant en tant dones exquisides i *messieurs bien*. Les funcions duren i de vegades la gent les té lluny de casa: de cinematògrafs n'hi ha uns quants a cada barri i la gent entra i surt quant li sembla. Al cinematògraf s'hi pot anar d'estar per casa, s'hi pot fumar, s'hi pot enraonar, s'hi pot festejar; és la més gran invenció de la comoditat humana».

Adueixo tímidament aquest testimoni, amic Rucabado, per veure si's pot demostrar que potser sí que es comprèn el que la gent vagi al cinematògraf i que potser no tot és hemofilia i set brutal de pornografia.

I ara que he dit el nom de pornografia... Anem al cor vivíssim del cinematògraf. Hi ha una qüestió en el cinematògraf de les més alarmants: i és la del bes, que si bé crec que a la *Sala Merced* (oh nom grotesc!) el solen retallar, en els altres cinematògrafs del món és continu i infadigable.

En el *Playbill* es parla graciosament d'això:

«Ço que principalment li objecto — al cinematògraf — és que de vint films, dinou acaben en un bes. Odio aquest final petonejador de les coses. M'obsessiona. Puc flairar com s'atança. Gira que gira el drama: el pianista salta alegrement de *Peer Gynt* al cant del policeman de «*Els Pirates de Penzance*» i acabat a «*Dins les ombres*» improvisant un tro en l'escena del crim, en la qual el bergant rodola per terra i finalment és perdonat entre els sospirs de simpatia de la concurrència — i allavores, allavores és el gran moment que l'hèroe i l'heroïna es besen i el pianista esdevé més nerviós i la cosa acaba.

Després una comedia... gent que ensalça algú, gocets saltant i junyint-se a la percaça per damunt les teulades, per damunt les xemeneies, etc.

Això em plau més. Però a la fi el policeman i la dida de la comedia es besen extàticament. Més piano. Llavors ve un interval i el crit purificant de «Xocolates», «Xocolates» i els jovenets perforen llurs butxaques cercant canvi menut!

Els llums s'apaguen.

Pessa de detective. També molt gentil: un collar magnífic, un sens fi de calfreds, el delinqüent agafat, marit i mu-

ller s'abracen l'un a l'altre. Un altre bes.

Després un episodi històric. Perruques, palatins, reis, princeses, cites, complots... a la fi un bell jovencell i la princesa es besen. Després, drama de Cowboys, Índis, molta cavalcada, trets, capells d'ales amples, noies gentils, i a la fi... un altre bes.

M'esglaia l'efecte d'aquest diluvi de besos sobre l'ànima susceptible dels joves en primavera. Sens dubte aquí hi ha marits enamorats... ¿Perquè importar carbons a Newcastle i ensenyar-los tant sovint ço que els convé, si tantmateix ja ho saben?»

Aquesta qüestió del bes en el cinematògraf la trobo vital. I em permetereu, amic Rucabado, no m'atreviré a dir el luxe d'una opinió, però sí la expressió d'una mena de sentiment obscur que m'inspira aquesta materia i que pot ésser un document més per la enorme enquesta del cinematògraf que els homes de bona voluntat obriu a tot arreu del món.

BELLAFILA

RON BACARDI

Medallons poètics

SOMNIS DE GUERAU DE LIOST.—Lluís Gili. — Llibrer-editor. — Barcelona 1913.

Les nostres muses saben riure també. Però abans que n'apreguessin, els ha calgut estudiar gramàtica. I ara la rialla els és com una nova disciplina d'humanitats, entre'l grec i el llatí, la retòrica i la filologia.

Digueu-me com sab riure un poble i us donaré la mida de la seva cultura. La parvetat nostra quedaria massa jussana si retrèiem aquí els mans del Bocacci o de Rabelais o d'Erasme.

Limitem-nos humilment a les nostres febleses, i estudiem, per exemple, la decadència total del nostre esperit, reflexada en el Rector de Vallfogona.

Més tard, ja a l'iniciar-se la renaixença, Pitarra ens donarà la plenitud de la rialla analfabeta aguda per a la crítica instintiva, i En Vilanova i En Pons i Massaveu sintetitzaran el riure gairebé franciscà d'una civilització consuetudinària defensada per la bondat i protegida per la malícia heroica i sense verí de la nostra classe mitja; En Santiago Rusiñol animarà les estúpides mitologies burgeses en el ressò de la seva rialla sorollosa de tant buida.

Després, ja veieu: Moltes coses són mudades. El riure no és una crítica ni un esplai, ni un episodi digestiu. No és tampoc una venjança.

Es una perfecció de sensibilitat, com si digessim una ascensió de l'intel·ligència.

Els SOMNIS de Guerau de Liost, — (així les Muses anomenen familiarment el nostre Bofill i Matas), — serviràn temps a venir per a controlar la major finor de nostra sensibilitat i l'esforç metoditzador de nostres activitats mentals.

Advertim, primer, que l'ironia del nostre poeta s'és despresada de tota al·lusió personal. Afegim desseguida que s'exercita amb el més rigorós cerebralisme científic.

Caldrà saber de què riem, abans de riure; però a la fi, la rialla s'imposarà com el resultat d'una demostració matemàtica, sense remordiment, amb tota la convicció i l'adhesió de l'esperit.

Per assolir aqueix resultat, el poeta creador s'és aliat a l'home d'estudis. La poesia de Guerau de Liost no és funambulesca ni didàctica.

Es senzillament humana. D'aquí que sapiguem estimar-la tant catalana i si volem tant barcelonina; d'aquí també que mai ens dugui a recordança la caricatura.

Hi hà en ella una profunda, dolça i equilibrada cordialitat que li lleva tota acritut d'impotència i d'enveja.

El seu mateix aspecte extern en surt guanyador. No sé pas de cap altre poeta tant generós de lèxic i tant mestre de la llengua com el nostre Bofill i Matas.

Decididament les muses catalanes saben riure. Però abans han après la gramàtica.

SOMNI I

DE COM GUERAU DE LIOST TORNA HIPOTETICAMENT A LES ANGOIXES DEL PARTERATGE I SUCCESSIVES SEQUELES

Com dèbil nadalo de pit em só tornat.
Em sento embolcallat, faixat, i agarrostat.
Les puntes de la gorra qui em tapa les orelles
m'irriten amb llur frec constant les dues cel·les.
Del meu recent bateig tinc un record difús.
La capa era feixuga. Brodat era el barnuç.
No més recordo la quieta llum del ciri
de la padrina, groga com un pistil de lliri.
I tinc la vaga idea que si jo em dic Guerau
serà perquè s'ho deia l'avi patern. La nau
del temple era com una antiga, inmensa cova,
i jo com una gota de calç encara nova.
Quan del breçol m'ofega la rígida estretor,
contemplo la boirina flotant del pabelló.
A voltes sento encara l'esforç del parteratge
i em reblaneixo com un diminut formatge
sols de pensar-hi. Mai hauria dit que tant
pesada tasca fos la de lliurar l'infant.
Encara es més feixuga, potser, la meva tasca.
De la ferum innoble de llet em ve una basca.
Quan la gibrella miro, l'esponja, l'alcofol,
la llevadora, els pèvets, tremolo com un poll
qui de la propia closca encara porta engrunes.
¡Ai Deu! si les veïnes comares importunes
qui, en rotllo, aspecten àvides la meva nudat
i tracten de posar-me als llavis citronat,
i amb una rialleta fent trufa del martiri,
per unanimitat recepten un clistiri.
Si, d'esguardar-les, ploro, veig que la gent som-

[riu,

Si m'esvaloto, diuen que soc un argent-viu,
Quan ma petita testa en el coixí descansa,
encara experimento una altra esgarripança:
la freda coïgor del no tenir cabells.

A voltes m'acaronen, donant-me bons consells,
i sento en la flonjer penosa de mon crani,
d'un vell senyor les ungles d'un gruix extem-

[porani.

Quan soc als braços de la dida, tant petit
em trobo, que em sofoca la mola de son pit,
i em sembla que gambejo d'alguna gegantaça
per les carenes de les cuixes, per la plaça
de les colrades galtes, per la ufanosa vall
dels llavis, devinguda, al riure, xaragall.
I les besades qui em llatzeren, masculines,
de renadiues barbes amb les naixents espines!
I les besades sorolloses i mordents
deles comares, fetes amb llavis, llengua i dents,
qui em superposen cercles humits damunt la

[cara]

Mes, quan em deixen sol, una gran por s'em-

[para

de tot mon ésser; i tremolo eom el fus
de qualche filadora qui, engarguçada, tus.
Els ulls se m'esbadoquen davant les escomeses
infanticides de fosforescents urqueses,
de la penombra eixides com d'un alè de llac,
Talent com dins la gola baumada d'algún

[drac,

dins el breçol em miro. I m'és la cruixidera
dels mobles com el ritme fatal d'alguna ossera.
Dins cada pica sento de l'aigua el degotig.
El sostre marca els passos d'algú d'un altre pis.
I, sibil·lant, m'arriba un llum encès d'escala.
I es balandregen les cortines com una ala
de rat-penat enorme. I avancen en legions
arnes, mosquits, aranyes, mosques i escarba-

[tons.

I, esbalaït, sospito que, al sostre-mort, les ratés
de claveguera juguen amb unes grans sabates

de la besavia i les roseguen febrilment.
I guspireja la fogaina qui s'encén.
I dins la cambra giravolten les penombres
arrocegant en llur seguici les escombres
i la vaixela i les cadires... I el palmó
llarguissim bat la llarga barana del balcó.
Al manco si els rellotges de casa companyia
em fessin tots, amb una discreta melodia
cantant-me la jnon-non!... I encara veig al lluny
la vida qui m'espera. Fatídica s'esmuny
com una turbonada. M'esperen tres caigudes
del llit, i les etapes-en part esdevingudes-
de quatre dides i tres interinitats,
i dotze mainaderes amb altres tants soldats,
i el verbol; els brians, la rosa, la verola,
i els letovaris fets amb una gran caçola.
i les untures i els emplastres al carpó
i en el ventrell alguna tela de moltó
i el babejar constant i les eternes sopes
i aquell sentir-me: Guerauet, mira que topes!
i aquell escarpidor de banya i els petits
peucs com irrisories sabates i els confits
dosificats amb una monòtona prudencia
i aquell trobar-me, unànim de tota ma ascen-

[dencia
els rastres fisonòmics i aquell sanfoniment
a causa d'algun àpat quan és la mare absent.
Soportaré els endèmics elogis d'escaleta
deixant-me dir per la Mundeta i la Ciseta,
"hereu de casa" i altres motius sentimentals.
No més—¡ai!—de pensar-hi, em vénen tots els

[mals
no relatats encara... ¡Oh! Sigues-me propici,
mon Angel tutelar, i treu-me aquest desfici
de ser petit de fóra i massa vell de dins...
¿Què sento?... L'Angel parla al sò dels violins
d'una cohort angèlica d'alades caramelles.
—¡Oh tu, Guerau! Abans serà de les estrelles
perduda l'harmonia dins l'èter primitiu,
abans damunt les aigües del mar serà el caliu
d'un continent, flotant com hòrrida sargaça,
que tu esdevinguis un infant. La vida passa
i ja no torna més. Reporta't, doncs si et plau,
i pensa que no ets altre que el cavaller Guerau,
qui és mullerat fa temps, i és celebrat poeta,
i és un bicé monorari qui empunya l'escopeta
joiosament i caça amb èxit qualque pic,
qui és pobre de cabals i de projectes ric,
qui deambula amb varis companys cada migdia,
qui es pensa sè un infant no més perquesomnia.

GUERAU DE LIOST

Carles Soldevila.—LLETANIES PROFANES.—Avel·l Artís, impressor.—Barcelona 1913.

L'amor és estat fins ara un tema anecdòtic per la majoria de nostres poetes. Fiats del romanticisme, pare del nostre primer renaixement, no saberen deslliurar-se de la declamatoria exaltació verbal renyida amb la passió.

Els romàntics, (apart dels bons, dels qui ja són clàssics, diríem, com Leopardi), són frets o cínics.

La nostra poesia, no prou perfecta per a ésser freda, i massa espontània per a ésser cínica, s'era satisfeta amb petites comoditats idíl·liques. Alguns poetes, saberen enriquir la seva expressió sentimental amb la frescor d'un colorisme intens (Teodor Llorente, Gabriel Maura, Bertràn i Bros, Marià Aguiló, Apeles Mestres); o amb l'acurança d'una selecta pulcritud literaria (Isidre Reventós, Francesc Matheu, Pons i Gallarza, Picó i Campamar i el mateix Apeles Mestres).

Cap d'ells, però, sabé fer-nos sentir l'amor viu més enllà de la literatura.

Tampoc en els clàssics és abundant la veritable vibració amorosa. Potser Jordi de Sant Jordi és l'únic que's lliura de la mentida silogística popularitzada per Ausias-March.

Entre 'ls contemporanis, descomptat En Maragall, l'amor és un motiu ornamental o un pretext de vulgarització pseudo-filosòfica.

En Maragall si que'ns transmet el contingut de l'Amor i les meravelles de la seva divinització i les angúnies de la seva limitació davant del contingut de la Mort.

Amor i Mort seràn sempre els temes cars als grans poetes.

Les noves generacions, alligades en el prudent consell: *Prends l'eloquence et tords-lui son cou*, han extremat, potser, l'apriorisme de què en matèries d'art la sensibilitat s'oposa a l'intel·ligència. Així i tot, tenen consciència del seu estat sentimental, i de vegades una lluminosa visió auto-crítica.

Les LLETANIES PROFANES den Carles Soldevila reflexen aqueix moment interessantíssim de la nostra poesia.

Menys olímpic que En Guimerà en les seves concepcions tràgiques de l'Amor, i més crític que En Maragall en l'exercici de la sensibilitat, En Soldevila sab traduir tant les clarors de la passió (amor), com les ombres (sensualisme).

Per això acompanya la seva total percepció reposada de la tendresa, el gust de les petites emocions íntimes, de les petites falagueries i dels breus crispaments níviosos.

Per això, també, darrera la poesia que'ns diu En Soldevila, s'hi amaga l'emoció torbadora de la poesia que'ns calla: l'exaltació del silenci.

Reminisccències de l'art de suggerir de Verlaine, si voleu, o del nou art de disseció sentimental de H. Bataille.

Afirmació sobirana d'un poeta *personal* en el sentit més etern d'aquesta paraula.

GERMINAL

Plegats hem de fugir boscuria endins,
per ignotes i frèstegues tasqueres:
ben lluny de la rutina dels camins,
i vorejant les èpiques cingleres.

Encis vertiginós dels grans espais
i aspre acariciar de les espines...
Vull gustà arràn de llavi tos esglaís
i estrényer palpitants tes carns divines.

Corre vora la mansa mar dels blats
a través de les prades solitaries,
entre'ls arbres florits i assoleïats
que s'encenen com blanques lluminaries.

Corre fins que'ls llums ceguin d'eixa llum,
fins que siguin tes galtes dues flames,
i ens tornem ubriacs de tant perfum,
i, lasses, se dobleguin nostres cames.

Llavors reposarem en lloc soliu
en una alta i ombrívola planella...
Lluny, sobre'ls camps, el sol qui canta i riu;
en nosaltres l'amor que's renoua.

¡Oh, l'inquietanta pau d'aquest repòs!
En l'enorme silenci s'endevina
com palpitin les roses de ton còs
i la tebia llavor qui arreu germina.

ADORACIÓ

Totes ses ansies cap a mi's decanten
com a terra les branques d'un desmai
i mos llavis damunt sos llavis canten,
paraules vives que no's parlen mai.

CARLES SOLDEVILA.

Pau Berga.—LA MARE TERRA.—*Poesies Rosselloneses*.—Perpinyà. Impremta Catalana d'En J. Cornet.—1913.

Poesies catalanes hauria pogut dir l'autor sense timidesa, ja que la llengua hi és en bell esclat d'unitat per damunt de totes les diferències dialectals.

Rosselloneses o catalanes, cuitem a dir que aquestes poesies han d'enriquir els nostres cabals.

Quan no'ns era una vaguetat retòrica, ens era la Natura una mena de Sanatori on els candorosos preceptistes ens enviaven cada vegada que la poesia els semblava decandida.

D'aquesta doble concepció, l'art veritable n'era el més castigat.

Ens proclamaven la Natura com una *facilitat*, i com si l'art no nasqués de la *coerció*, visqués de la *lluita* i morís de la *llibertat*, (son paraules de A. Gide), ens oferien la natura com una disbauxa.

Contra la facilitat se són armades les nostres joventuts, i del seu esforç, els equívocs han quedat esvaïts.

Hem donat a l'art el que és de l'art, i a la natura el que és de la natura.

Aqueix llibre sucós i saborós d'En Pau Berga, ens ajuda a la restitució. I en bona gràcia de tant severa justícia, l'art i la natura es completen en ell.

Aqueix miracle d'harmonia sense exclusions, ja alguns poetes, (singularment els mallorquins), l'havien realitzat. Però encara la majoria no'n copaven més que la vaguetat panteista o l'encís del paisatge o la subjectiva lassitud del seu propi esperit.

En Pau Berga, crea per a l'art la Natura; ço és: *la fa més natura encara*.

No tingueu por que això en malmeti el realisme.

Poques vegades he cregut en la redempció poètica de les feines jussanes i de les ínfimes habituts i adhuc dels mots vulgars com en aqueix llibre abundant i lluminós den Pau Berga.

Aqueix llibre que deixa en els llavis gust de sal i gust de pólvora; gust de terra i gust d'herba.

I gust també d'alguna menja d'artifici...

VEREMA

(Fragments)

Agost passa. Madeixa al sòl, sempre rosseja
el pla de Rosselló. Si dels forments segats
pallé i graner s'omplen, amontegats,
al ventijol la vinya encar fresseja.
No s'acaba un treball al camp, ja n'ix un nou.
Mentre el raïm verol s'acolorieix i cou
cercant llogué el verenador trasteja.

Verema! Oi, el dolç temps d'amor
pels jovencells de la campanya,
pel fadrí de bigotets d'or
i sa moreneta companya!

Dins tot el terme va garlant
la veu d'amor, que tant enganya
Oi, el bell temps, el temps galà!

Be n'heu passat, minyons, de dies i setmanes
en disgust, esperant l'horeta de festeig!
Que curt us era el diumenge a passeig,
per espletir les retindudes ganes!
Ve la Verema, i tot somriu a la passió.
Collir, tragar junt, oh que rara ocasió!
Prop l'un de l'altre! Amor, què més demanes?

Pica, repica, toneller,
bota, samal i tot quant vessa,
mentre nosaltres del celler
dintre'ls setials fem bona endreça
i entre llaques camins obrim
on el somatèirà depresa
Ala! que madura el raim

En renou, samalers, trull, cistell i falçilla!
L'eix grinyolant del carro, unteu-lo amb gras
[sagi]

No's pot avui descansar ni esbargir
Vaiet, escolta el cavall com renilla!
Au, tothom! I trasquem! Cada minuta és or.
Si al Déu dels camps li plau regalar un tresor.
mal a qui el perd, mal a qui l'escampilla!

Verema! Eix clam, com un batall
dins cada pit toca alegria.
Dotze mesos de dur treball.
han de ésser pagats en un dia.
Benvinguda festa de l'any,
si de tu el paísà se refia
no siguis per ell desengany!

Matines

A bell trenc d'alba, encara els galls no canten
mig adormit, cal deixar el capçal.
i, a la claror rogenca d'un fanal
que estira a terra ombres llargues que espan-
[ten].
omplenar prompte el sarró i el barrral.

El sarment alça flamarada;
ja su'l braser del gros tió,
fa son xiuxiu i sa cançó,
suant sou greix, la cansalada;
ja és plé el topí de cambajó.

Partim! Per tots carrers retrucs retrunyen
i dels cavalls el dur i sec trepig.
Fils de samals passen, nius entremig.
Dins la forcor soroll i veus s'allunyen.
Cadascú va marxant a son desig.

L'amo, tot davant de la colla.
rumia, sol, gastos, profits.
De l'una a l'alta es fan despits
les nines amb riulla folla.
Els vell murmullen ensordits.

El raig primer del sol eixint de l'ona
per la quietut dels arbres llisa i riu.
L'aucell, l'ullet mig-cluc, fa riu-piu-piu,
cantant el dia nou que Deu li dona.
Un aire fresc s'abaixa del cotiu.

El vel tes sobre la muntanya
al buf de l'Aurora s'ha fos.
Com nineta de cabell ros,
la serra treu son dol i es banya
en un riu fluent de clarós.

La llum rajant el Puigneulós amara,
negadeja Massana i Madaloc;
segueix Portús i puja a poc
al cim del Ras Moixer; sempre més clara,
vers Canigó va sembrant or i foc.

D'aqueix gegant, que apar la crida,
l'excelsa cresta fa apuntar;

després l'enjoia, com altar,
mentre el pla, bellugant de vida,
prega a sos peus al despertar.

Oh la blana diada que se lleva,
de pau, de goig, de frescor i de llum!
De l'enconcada vall s'exhala un fum
lleuger, mesclat a l'olor de la gleva.
i d'herbes de muntanya al suau perfum.

Al llarg dels caminets polsosos,
vora'l correc angulejant,
els canyers, boi saludejant
i floquejant, harmoniosos,
fan ombra al rec xerrotejant.

Les nines de peu llest, ben cofadetes
d'un mocador més blanc que raig de llet,
i amagant l'ull que espurna com lluet,
semblen de prat fines margaridetes
obrint al sol llur estel senzillet.

Cada colla arriba i s'escampa
per la vinya, igual que ramat,
o que d'aucells vol afamat
que, caigut al rostoll, s'acampa
la vida amb cucs i grans de blat.

Dels carros que caminen i gemeguen
el seus fi serpentivol filerall
de formigues apar un esgranall
que, traginant per l'hivern, espeteguen,
quiscuna anant, venint a son treball.

El fuet del carreter claqueja,
son clar xiulet acompanyant;
i, els veremadors afanyant
enmig l'aigatge que mulleja,
munta de la Verema el cant.

PAU BERGA

J. M. LOPEZ-PICO

Crònica vella

II

La idea primera del Ueberbrettl.—Els fundadors.—La actuació. El graciós terme alemany *Ueberbrettl* venia a significar: un més enllà de la escena; com el *Uebermensch* de Nietzsche significa un home de tipus superior als coneguts.

Una regeneració del teatre de Varietats. I el mot de ordre: Lírica aplicada.

La poesia tenia de saltar de la privadesa del llibre per a actuar en mig de la gent embadalida. Criticar la grolleria, el mal gust de les Varietats de *Kursaals* i *Kolosseums*, atacar el negre, era perdre temps. Cantar el blanc i anar així a la invasió, això, això. No obstant, llibertat completa dins les fites de l'artístic. Bierbaum ho puntualitzava: «No ens afiguem el teatre de Varietats futur com una institució moral, sinó com una institució estètica».

La oportunitat de un teatre de Varietat literari la recalcava Bierbaum sobre dues afirmacions: que el públic contemporani tenia nervis de varietats, (*Varieténnerven*) i volia canvi de emocions en poques hores, i que l'home modern, com al temps dels ancestrals trobadors, tenia un gust per la lírica que no més demanava qui el desvetllés i el nodrís.

Els dos homes del *Ueberbrettl* foren, el mateix Bierbaum: († 1910) Educad a Dresde i al Gymnasium de Leipzig, estudiant de Filosofia, Jurisprudència i llengua xinesa a les Universitats de Zürich, Leipzig, Munich i Berlin i a l'Institut Oriental de la darrera ciutat, exercint a Xina un càrrec consular, novel·lista majorment, autor dramàtic, crític de art, compositor de *libretos*.

I el baró Ernst von Wolzogen: educat a Anglaterra on estudià els novel·listes d'allí, graduat en Filosofia i Literatura

a Strassburg i Leipzig, prolífic novel·lista, flagellador psicòleg, autor dramàtic, poeta, havent fet vida en els principals centres d'art d'Alemanya.

Aquest aprimà l'or del seu escut per a fer obra el pensament del teatre de Varietats literari.

La idea tingué tres etapes. Una precursora: Otto Julius Bierbaum en la seva novel·la estudiantina, *Stilpe* té la primera visió de la lírica aplicada, de les Varietats literàries. Anys més tard, pel 1900, Wolzogen exposa el seu plan, i el mateix any amb En Bierbaum garantitzen la llur idea publicant un llibre que contenia cent trenta sis poesies de deu poetes contemporanis alemanys, també, ells dos, aptes a ésser cantades en el sommiat teatre de Varietats. (1)

I pel 1902 el plan esdevé obra i comença la etapa de peregrinació, després d'haver-se venut aquells vinticic mil llibres. En Wolzogen i la seva gent corrien les ciutats alemanyes. Fou a la de Karlsruhe on els vegí actuar. En un bocí de la vaga, quieta lluminosa esplanada que té com a límit més visible la *Tonhalle* i el parc s'hi alçava un teatre desmontable, de fusta em sembla; tant la sala com l'escenari de discreta grandària. Descorreguda la cortiga aparegué un salonet amoblat en un dels estils francesos de poc abans o poc després de la primera república; no ho preciso. Hi havia un clavecí acoblat a una arpa. Asseguts en sofà i cadires, drets al peu d'una consola, prop del clavecí, mitja dotzena de persones, algunes dames entre elles, donaven la idea, menys la conversa, de trobar-se en esquisidareunió. Trajos d'època els seus, però amb de-

(1) Deutsche Chansons (Brettel-Lieder) Edit. Schuster i Loeffler. Berlin—Leipzig.

talls moderns, combinats per algú artista coneixedor de l'alta boèmia literària, pot-ser el propi baró de Wolzogen, i en aquest cas, segurament contra'l parer d'En Bierbaum que havia somniat una lírica sense oripells, jove i natural, flairosa encara de l'herba fresca d'on acabava d'aixecar-se.

Em recordo d'ermilles esquitxades de flors, de vores de flonges puntes, de corbates vistoses. De tant en tant, un canvi de positura. Algú que s'aixecava i s'acostava al clavecí per cantar, si molt convé un poeta.

El baró de Wolzogen en persona se aixecava de la seva poltroneta per a recitar la darrera producció, una fantàstica, càlida poesia de tema xinès, les imatges, i els caràcters de la qual no entraren prou al públic. També fou d'el una enjogaçada cançó de Carnaval picada de termes dialectals bavaresos, i aquesta el públic la rebé jubilantment. Era ben bé el traçut oportunis-me de Wolzogen en qui la escola no ofega una mena de visió positivista, si per passatemps poeta, novel·lista per professió si esquisit en tres llibres, per a la majoria en quinze, perspicaç en la ficció i en la carn coneixedor del teatre i dels homes, ductilitat d'esperit on no deu ser-hi per poc la diversitat de previs coneixements adquirits.

De Bierbaum es cantà aquell *Schlagende Herzen* amb música de Ricard Strauss, que per el fresc i senzill del seu lirisme jo la estimo com la cançó-reina del *Ueberbrettl*.

Després la repicada cançó de Lilien-cron. *Die Musik kommt* en què el cant i el cantant imiten amb cadència i gestes els varis agrupaments d'una provincialna corrúa: la xaranga, el pas del capità, dels cadets, del banderer, dels granaders, de les noiets curioses que s'apleguen per fer de seguidors.

També hi sortí la cançó *Ilse* de Wedekind, aquella de salmodia dolçament intensa en la qual semblen fer-se violència llàgrimes i gemes, tant formosa si la lletra no decaigués al cap de poques ratlles en un sentimental proletarisme enervant. Per cert que aquesta cançó la salmodiava la dama, asseguda en una cadira, fets els ulls en la vaguetat del

aire, i sense un sol moviment del cos.

Com accident molt d'aquell modernisme, arràn d'aqueixa cançó serà curiosa una referència. Viví allavors i es feia dir Hella von Schmidt una cantant que al apareixer les Varietats literàries s'hi convertí; continuà en el quadre de *Kolosseums* i *Kursaals*, però hi immiscuí la lírica del *Ueberbrettl*. Ella tenia tres orgulls: primer el dur penja-des arràn de cintura una quantitat més crescuda que dona nada d'aqueixes menuderies de plata i or que'ls francesos en diuen *breloques*: segona: usar un pèrfum que se'n sentia el rastre a un cap de carrer quan ella ja era a l'altre, i tercera: haver conegut personalment el literat Ernst von Wolzogen a Munic i haver-li proposat una innovació en la interpretació de l'esmentada cançó *Ilse*.

Així com les altres dames la cantaven en immobilitat rigorosa ella estimava que al arribar a un punt en què s'esmenta el doblegar-se del cap sobre'l coixí seria un bell efecte tirar el cap enrera com defallint.

La disfrega dels intèrpretes... casos com el senyalat... L'*Ueberbrettl* no podria tampoc salvar-se del oripell i de la postura?... La idea de fresc, de nu lirisme que segons traspüen els seus escrits precursors vivia adintre de Bierbaum, al baixar a l'escenari tindria de perdre la flaire d'herba dels prats, el tel pristi de rosada. I tampoc tots els deu poetes pogueren salvar-se del mal d'enterrar-se o desterrar-se que's congriava en aquell modernisme. Successivament ne escriurem.

JOSEP LLEONART

De les Normes Ortogràfiques

Una carta del Dr. Rubió i Lluch

«Barcelona, 18—VII—913.

Sr. Director de «La Veu de Catalunya»:

Distingit i benvolgut senyor: Amb aquesta mateixa data dirigeixo al senyor Carreras Candi l'adjunta lletra sobre les apreciacions que dit senyor se va permetre fer, en la seva darrera esmena presentada a l'Ajuntament, de les meves opinions respecte de les «Normes ortogràfiques» publicades per l'Institut. Com les seves al·lusions han estat emeses en un document públic, no crec faltar a cap sentiment de delicadesa rectifican-les també públicament, al menys en lo que a mi es refereix. Per a això espero que vostè tindrà la bondat d'insertar en el periòdic de la seva digna direcció la lletra que sobre aquesta matèria me considero en el dever d'endregar a dit distingit escriptor. Anticipant-li les gràcies se sotscriu de vostè molt atent s. s. q. l. e. l. m., A. Rubió i Lluch.

Sr. D. Francesc Carreras Candi.

Distingit i benvolgut amic: M'he enterat per la premsa diària d'aquesta ciutat de què amb data de 3 del present juliol V. havia tingut a bé presentar una esmena al dictamen que pròximament ha de discutir-se, concedint una subven-

ció a l'«Institut d'Estudis Catalans», en el sentit de què, per part d'aquell Excm. Ajuntament a qui tant deu la nostra corporació cultural, no s'imposi als seus individus i col·laboradors, com de tot punt indispensable, l'ús de les «Normes Ortogràfiques» promulgades per la mateixa.

Fins ací res tinc que dir-li perquè V. al presentar l'indicada esmena ho ha fet en l'ús perfecte del seu dret de petició, que té com a regidor de l'Ajuntament, i que pot també exercitar qualsevol ciutadà.

Mes al mateix temps s'insinua en aquella, que no hi va haver unanimitat en l'«aprovació» de les «Normes ortogràfiques» per part d'alguns dels membres de l'Institut, entre'ls quals cita V. el meu nom en primer lloc. Permet'm que li digui que en aquest punt V. ha sofert una equivocació. Podrà ésser cert que no hi hagués complerta unanimitat de parers en quant a la discussió d'algunes de les «Normes», que a la fi foren aprovades i que foren objecte de llarga i madura del·liberació; però la hi va haver absoluta, com li provaré més endavant, en la seva promulgació. Com ja s'indica en les consideracions preliminars de les mateixes «Normes», en les discussions de l'Institut s'han registrat en compendi totes les opinions principals i els sistemes més generals que llui-

JOIERIA * PLATERIA * RELLOTGERIA

CABRÉ

RAMBLA DEL CENTRE, N.º 30

Garantia absoluta en tots els objectes ♦ Economia en els preus

ten en l'actual producció literaria de Catalunya. Mai hi haurà una absoluta unanimitat en les qüestions subjectes a les disputes dels homes. En quant a mí, no tinc pas de dir-li, ni crec que per ningú sigui cap secret, que en aquest punt he dissentit més d'una vegada de l'opinió de la majoria dels meus companys, i que he oposat al criteri que ha finit per triomfar, totes les raons sentimentals, més que científiques,—que en un problema en gran part convencional com ho és el de l'ortografia podia al·legar—per a conservar en la nostra grafia el respecte a les formes tradicionals. Les meves opinions ben conegudes són de tothom, i les he manifestades ademés pràcticament, en una ja llarga, encara que modesta vida literaria, que en mí ha sigut ensems una vocació i un dolç culte familiar hereditari. Més li diré: crec que vaig ésser un dels que amb més decisió i constància varen sostenir alguns dels punts de vista, «no tots», que V. defensa en la seva esmena, que m'ha mogut avui a pendre la ploma, a pesar de la viva repugnància que sempre sento a donar-me en públic espectacle, i en el qual—tinc que dir-li amb pena—m'ha semblat que no s'hi transparenta tota aquella simpatia que jo esperava, envers la nostra gloriosa Institució, d'una persona tant culta i ben intencionada com vostè.

Una vegada fetes les seves leals i sinceres manifestacions anteriors, he d'insistir ara en que, si no hi hagué unanimitat, com és natural, en la discussió de les «Normes Ortogràfiques», la va atènyer complerta i absoluta—com abans li dela, per part de tots els membres presents, en l'hora de la votació definitiva,—la seva pública promulgació, en el doble aspecte de la seva acceptació i adopció oficial i individual, és a dir, en quant pertoca a les publicacions de l'Institut, i a les individuals dels seus membres.

La prova més palesa i eloqüent d'això, està en la publicació de dites «Normes Ortogràfiques», que aparegueren acceptades i aprovades per tots els membres de l'Institut, amb la sola excepció d'una personalitat literaria molt distingida a qui tots admirem i respectem. No he de recordar-li tampoc que en aquest document apareix,—ben immerescudament, per cert, en primer terme,—la meua humil firma, com a president de torn que era el dia de la publicació de les tant remenades «Normes Ortogràfiques». Res més tinc que afegir a aquesta manifestació, que a la vegada m'imposa un dever de consciència i de companyerisme.

Sab que pot comptar amb tot el bon afecte i la sincera consideració d'aquest amic seu, aparellat sempre a son servei i honor.—A. Rubió i Lluch.

Barcelona 18 juliol 1913.

VOT DE QUALITAT

D'un respectable escriptor i antic periodista plau-nos publicar el següent article que havia escrit per a un diari barceloní creient de bona fe que l'esmentat diari desitjava servir, com havia dit, la neutralitat en la qüestió de la qual aquí's tracta. Per no perjudicar el perfum original de l'acurada ploma del nos-

tre company de premsa, no traduí l'article de la llengua en la qual fou escrit.

«AL REDEDOR DE UNAS NORMAS

La obra del «Institut d'Estudis Catalans», es de tanta importancia para la personalidad de Cataluña, que los que nos preciamos de pertenecer en el número de sus más amantes hijos, no debemos economizar esfuerzos para encauzar el debate suscitado, de suerte que no incurramos en la responsabilidad de hacer estéril un trabajo enorme que, por deficiente que se le mire, hemos de estimar muy apreciable por su finalidad y por venir recomendado por insignes autoridades del idioma.

Con él se ha dado, cuando menos, un impulso inicial, y no hemos de ser nosotros catalanófilos que intentemos matarle.

Discútanse las «Normas» si se quiere, pero serenamente, científicamente, haciéndonos superiores a toda miseria personal y a toda sugestión de las susceptibilidades del amor propio, manteniéndonos a la altura que requiere la elevación del asunto y su trascendencia para nuestra amada tierra y fijándonos, ante la complejidad del asunto, no en la simple afirmación o norma, sino en el proceso seguido y los motivos atendidos para llegar a la misma (1): no se dé una razón en contra sin saber si fué ya tenida en cuenta y si resultó o no contrarrestada por otras en pro de más peso.

Así y sólo así podemos discutir decorosamente todas y cada una de las «Normas», pero entendiendo bien que aunque ni una sola de ellas quedara en pie, como desean sus contrarios unidos por la protesta y no por unidad de criterio ortográfico, fuera de alabar el esfuerzo del «Institut», esfuerzo que todavía hubiera tardado muchísimo en realizarse si no se hubiera prescindido de los sempiternos imitadores del perro del hortelano.

Desde más de medio siglo se venía pidiendo inútilmente que se emprendiera esa obra: —«Hágase el milagro aunque lo haga el diablo»— exclamaban los más penetrados de la magnitud de la empresa, y ahora que se ha empezado la labor, ¿hemos de ser los catalanes los que tratemos de sofocarla y hacerla estéril?

A mí no me parecen tan desvalidas ni en peligro de zozobra las «Normas»,

(1) Prolijamente explicadas en cátedra pública por don Pompeyo Fabra.

pues veo entre los firmantes cultivadores de la ciencia y del arte de prestigio internacional y netamente representativo, y sólo por este concepto ya ofrecen una garantía que no ofrecerían si fueran obra de uno o varios filólogos únicamente, o de uno o varios literatos; de todas maneras, si los preopinantes quieren y pueden recusarlas, háganlo muy enhorabuena, pero no de modo que parezca despecho y atrabilis.

Es esta una recomendación que interesa para conseguir que los argumentos aparezcan con su fuerza máxima: el *gros mot* previene en contra del razonamiento.

Y... ahora desarrugando el ceño a fin de que no se me atribuyan ínfulas de dómine meticoloso, diré que yo me indigné, sin embargo, cuando aparecieron las «Normas», por tres razones:

Primera: porque rectifican toda mi obra literaria catalana.

Segunda: porque no me consultaron antes de formularlas, y

Tercera: porque a mi edad la memoria se ha debilitado mucho y no me siento capaz de aplicar inmediatamente toda la reforma; pero luego, pensándolo, me tranquilicé por medio de las correspondientes consideraciones, cuales son:

Primera: No hay mengua en la rectificación de mi obra porque necesariamente había de resultar aquella como resulta, para la obra de todos. Y en lo que es ley común, no hay detrimento particular.

Segunda: La obra de muchos en estas materias, se eterniza; se hace imposible; yo sé lo que significaría recoger la opinión y el voto de todos los más o menos indicados. Además ¿quién precisa el número de autoridades? Y ¿para qué había el «Institut» de pedir agenos pareceres si dictó las «Normas» modestamente, sólo con vistas a sus publicaciones (1) y ha sido por espontáneo y formidable plebiscito que estas se han hallado en situación de próxima ortografía nacional?

Tercera: Si quiero escribir en catalán ateniéndome a lo preceptuado, me consta que en cualquier imprenta importante se siguen mecánicamente las «Normas», pues en el último Congreso de las Artes del libro se aceptó esta ortografía para todos los autores que no mostraran personales exigencias.

(2) En esta circunstancia tampoco se fijan los que hablan de imaginarias imposiciones que nadie ha pretendido. El particular en sus escritos puede hacer de su capa un sayo, pero un centro filológico no podría decorosamente permitir que sus publicaciones fueran un muestrario de ortografías.

Goma, Ortopedia, Higiene Cotons, glaces i benes Braguers i faixes ventrals a mida **TUSELL GERMANS - Barcelona**

— Fàbriques: —

Goma i cel·luloide.—Font honrada, 3
Apòsits antisséptics.—Vila Vilà, 89

— Botigues i magatzems: —

● Ronda de Sant Pere, 12.—Fontanella, 20 ●

— Enviem catàlegs a Farmàcies i Drogueries —

Así discurrí pensando que bien vale la pena de este pequeño sacrificio el dejar plantado el hermoso olivar, aunque sabemos que no hemos de ser nosotros sino nuestros descendientes los que se aprovechen del abundante y rico fruto que ha de producir. Y lo vale también la delectación de los que no gustamos de la anarquía en ninguna parte, delectación que hemos de experimentar en alto grado al ver próxima la desaparición del caos que ha reinado hasta aquí en la Ortografía catalana.

Tenemos, pues, que mientras de una parte esto no implica inconveniente alguno, de otra se obtiene la ventaja de ponernos en camino de llegar a una ortografía única, y, cuando esto se consi-

ga, ya se habrán fastidiado los petulantés que ante la observación de cualquier eminencia de que tal o cual palabra se escribe *así*, tosen fuerte y, escupiendo por el colmillo, afirman enfáticamente que con el mismo derecho dicen ellos que se escribe *asao*.

Siquiera tuvieran la modestia del profesor que les decía a sus discípulos:

—*Barcón se escribe con l, pero yo soy andalú y no pueo prennunciarlo.*

P.

El millor **Café** és el torrefacte de **La estrella** —Carme (Davant de Betlem).

De la Premsa

El Concell d'investigació pedagògica

El seu objecte

Sembla que per als funcionaris dels centres docents d'Espanya, especialment els de caràcter secundari i els superiors, una de les coses més difícils de comprendre és la distinció entre l'home sabi, o que sab, i l'home que ensenya, o fa unes intel·ligències. L'error està en creure que l'home que sab, que posseeix més o menys bé una assignatura o ciència determinada, sabrà ja ensenyar bé aquesta assignatura, sense preparació pedagògica de cap mena, això és, desconeixent completament la ciència i l'art d'ensenyar — vasta l'una si complicat l'altre. — Una cosa és la ciència que s'ensenya i una altra la ciència d'ensenyar; i un individu pot posseir molt bé la primera i ésser un llec en la segona. I així es dona repetidament el cas de professors aparentment brillants que resulten completament estèrils en la seva tasca d'ensenyar.

Els molts anys de pràctica en l'ensenyança, que alguns al·leguen com a prova de la seva suficiència pedagògica, no és una raó que pugui considerar-se seriosament. La pràctica en ensenyar pot millorar als qui posseeixen bons fonaments pedagògics o un cert precíós instint que supleixi an aquells; mes als esperits distrets la pràctica els deixa intactes, i a altres d'encarcarats la pràctica els arriba a empitjorar. Si la pràctica en l'art d'ensenyar necessàriament fes mestres, tots els professors d'alguna edat serien eminències professionals; mes la realitat ens mostra major contingent de calamitats entre els vells que entre els joves. Pot-ser no hi ha ocupació en que la rutina s'ensanyi tant

amb les seves víctimes com en l'ensenyança professada en un centre docent.

Una de les causes principals de la misèria espiritual de l'ensenyança secundària i de la superior espanyoles rau en l'ignorància dels problemes de mètode, programa, organització, disciplina, adaptació als temps, i tants altres, que aquestes ensenyances presenten. Creient-ho així la nostra preclara Diputació provincial i volent que totes aquelles escoles que ella sosté totalment o que subvenciona siguin posades a l'altura pedagògica que l'avenç econòmic i cultural modern reclama perquè arribin a ésser models de sa classe dins d'Espanya, acaba de crear el «Concell d'investigació pedagògica», al qual se li encomanen diverses i nombroses tasques.

Deurà ésser objecte principal de l'institució, segons consta en les seves bases, l'investigar els progressos de la Pedagogia, especialment la relacionada amb les escoles que paga o subvenciona la Diputació. D'aquests progressos pedagògics que investigui ne reunirà els documents, els quals s'aplegaran en una biblioteca pública que a l'ensemple serà museu. Ademés —i això és el veritablement interessant— el Concell procurarà adaptar i aplicar les investigacions fetes a les ensenyances que manté o subvenciona la Diputació. Al mateix temps es cuidarà d'inspeccionar els centres referits i averiguar com s'apliquen en ells els progressos pedagògics.

Després d'aquesta primera tasca, de una complexitat manifesta i que pot resultar en una desitjada renovació pedagògica de moltes de nostres escoles, les bases n'hi assignen una altra de força transcendència, consistent en asses-

sorar a la Diputació sobre la creació de noves escoles, — entre elles l'Escola de Pedagogia i la d'Ensenyances de la dona — preparar el seu desenrotllament i proposar la reforma de les actuals; així com l'implantació de necessitats institucionals complementaries d'aquelles, tals com les biblioteques i museus escolars, ensenyança post-escolar, patis de joc, etcètera.

Tothom té una consciència real de l'endarreriment de la nostra ensenyança, mes ningú sab concretament en què consisteix i fins aon alcança aquest endarreriment. Dins la protesta passional que de tant en tant s'aixeca contra el desgavell de nostra ensenyança, l'element mètric no ha entrat encara en joc. No existeix encara un estudi documentat, amb estadístiques, amb fotografies i amb descripcions realistes del present «statu quo» pedagògic. Notant aquesta deficiència que és causa de que anem molts cops a les palpentes i de que no ens fem prou càrrec del nostre endarreriment escolar, els inspiradors del projecte de «Concell d'investigació pedagògica» assignaren an aquest una tercera tasca, i és la de redactar i publicar una monografia completa de l'ensenyança a Catalunya, empenent-la per escoles o per grups d'ensenyances. Al mateix temps que realitza aquest inventari de la nostra ensenyança, el Concell estarà atent als problemes que vagi descobrint al fer aquesta feina. Així se dedicarà a estudiar assumptes tant vitals com l'ensenyança de pàrvuls i elementals de les escoles de beneficència, ensenyança de anormals, ensenyances de la dona, ensenyança d'aprenents, relació de l'ensenyança de l'escola i el taller, problemes de les escoles secundàries de arts i oficis, valor de la preparació cultural general i de l'especialització, problema de l'ensenyança pràctica en aquestes matèries, problemes de l'ensenyança d'enginyers i d'arquitectes, extensió de l'ensenyança matemàtica i de les ciències naturals, límits de l'especialització, valor dels mètodes gràfics en aquestes ensenyances, ensenyança musical i educació per medi del ritme, dibuix, ensenyança per medi del dibuix, educació física, mobiliari escolar, edificis escolars, biblioteques escolars, biblioteques circulants i de préstam, etcètera.

Com es veu pels fins que s'proposa el «Concell d'investigació pedagògica» que s'acaben d'exposar, la seva creació no pot ésser més oportuna i ha de ésser rebuda amb aplaudiment per tots els qui en les diferents esferes de l'activitat humana, laboren conscientment per la reconstrucció cultural de nostra estimada terra catalana. Els nodridissims su-

fragis de tots colors polítics que obtingué el projecte al votar-se en nostra Diputació—sols hi hagué tres vots en contra—evidència la fe que'ls nostres diputats han posat en aquest simpàtic ensaig en prò de la tècnica pedagògica. Tot fa pressagiar que si el Concell té acert i èxit en el seu comès—lo qual tothom espera,—aquesta nova institució no serà altra cosa que la precursora d'altres empreses d'educació catalana que'ls entesos ja fa temps demanen. i els intel·ligents es van convencent, de mica en mica, de la seva raó de ésser.

Organització i medis

La realització del programa de tasques que's fixen com a fins del «Concell de investigació pedagògica» recentment creat per la Diputació provincial de Barcelona (del qual programa ens ocupàrem en l'article anterior), requeria, per la seva delicadesa, que fos encomanada a persones competents i de provada serietat en el treball. Els noms dels tres tècnics nomenats per a durant tres anys, els quals foren fets públics en son dia, són garantia més que suficient, de que'ls estudis pedagògics que es realitzin portaran els segells de l'intel·ligència i la bona fe.

Presidirà el «Concell» el President de la Diputació provincial i formaran part del mateix el President i Vis-president de la Comissió d'Instrucció Pública i Belles Arts, dos diputats d'aquesta, designats per la mateixa, i tres professors d'escoles provincials. Aquests seran elegits per una assemblea de delegats de cada una de les escoles següents: Escola Superior d'Arquitectura, Escola d'Enginyers industrials, Escola lliure provincial d'Arts i Oficis, Escola d'Arts i Oficis i Belles Arts, Escola Superior de Agricultura, Universitat Industrial, Escola de Nàutica, Escola de Tall, Escola d'Arts i Oficis, Agricultura i Industries de Manresa, Escola d'Arts i Oficis de Mataró, Escola Industrial i d'Arts i Oficis de Sabadell, Escola Elemental d'Arts i Oficis de Terrassa i Escola Elemental d'Industries de Vilanova i Geltrú.

Tenim, doncs, que'l «Concell» l'integren tres menes d'elements: els diputats, els tècnics i els professors. Els tècnics són l'element de recerca propiament dita i de treball o administració. Ells són el llac d'intel·ligència entre diputats i professors. com el «Concell» en si és una malla necessària entre la Diputació i les escoles que manté i subvenciona. Els diputats representen als legisladors i són els que vetllen per les necessitats generals de cultura de la província; i els professors porten la veu de les escoles, exposen les necessitats i

anhels d'aquestes institucions. Uns i altres deuràn aconsellar i guiar als tècnics en la seva tasca executiva.

Les tasques que's senyalen al «Concell» (investigació dels progressos pedagògics, formació d'una biblioteca i museu pedagògics, aplicació de les investigacions fetes, projecte de creació de noves escoles i obres circum i post-escolars, inventari de l'ensenyança, etcètera), són massa nombroses i importants per a que sols tres tècnics les realitzin. No tres, sinó, trenta tècnics es necessitarien per a poder donar l'abast en aquests estudis pedagògics. Mes hi ha que pensar que l'Institució que's crea per la renovació pedagògica no és més que un ensaig, que comença d'una manera modestíssima; i, ademés, que la Diputació té un presupost limitat, essent reduïda la quantitat que enguany pot destinar a aquest objecte.

Per atendre a les creixents necessitats d'un organisme que's desenrotlla i al mateix temps assegurar una estricta economia en la inversió dels fondos, hi hà en les bases una fórmula que dona a l'Institució la facultat de consultar o delegar a persones competents l'estudi d'assumptes concrets o de determinats projectes, cridant-les a assistir a les juntes que celebri el «Concell».

Entre els medis consignats en les bases de que's podrà valdre el «Concell» per a portar a cap la tasca encomanada, figura en primer lloc l'adquisició, per al seu estudi i consulta, de llibres i revistes sobre ensenyança i sobre organització de museus pedagògics. Amb aquest material literari s'anirà formant la biblioteca, la qual estarà a la disposició dels professors de les escoles de la Diputació i, en general, de tot aquell a qui pugui convenir.

Es de gran conveniència que'l professor interessat en algun dels aspectes pedagògics de l'assignatura que desempenya pugui tenir un centre on trobar els elements necessaris per a enfondir en els seus estudis. L'articulació de la biblioteca i museu pedagògics amb les ensenyances de les varies escoles, pot ésser una de tantes accions fecundes que s'ofereixen a la nova institució.

Un altre dels medis que's citen en les bases és l'experimentació en les escoles provincials dels nous mètodes de ensenyança. Aquesta pot ésser una de les fei-

nes més brillants, perquè's donaran a conèixer resultats. L'experimentació poden portar-la a cap els mateixos professors, d'acord amb el «Concell» i secundats convenientment per ell o pot anar a càrrec dels mateixos tècnics, o també, si's creu convenient, pot encarregar-se a especialistes en cada materia.

La publicació del resultat de les investigacions fetes constituirà un altre dels medis d'acció, el qual, per sa mateixa naturalesa, estendrà molts cops els seus beneficis, no sols a les escoles en que intervé la Diputació, sinó a moltes altres institucions d'ensenyança de Catalunya, públiques i privades.

Els follets estudiant problemes concrets de l'ensenyança i els anuaris i reports anyals en que's dona notícia exacta i detallada de tot el que's va fent en ensenyança, acostumen a resultar d'una utilitat suma per a les escoles d'un país. An aquest efecte no hi ha més que recordar el benemèrit «Bureau of Education» dels Estats Units i la tasca formidable que realitza anyalment amb les seves publicacions.

No hi hà dubte que una de les tàctiques del «Concell» ha de consistir en descobrir homes que portin a dintre quelcom de valor que, degudament desenrotllat, pugui ésser profitós a la causa de l'ensenyança. Per a aquest cas les bases posen a les mans d'aquell el medi de la pensió a l'estranger dels professors de les escoles provincials, o altres persones, per a fer determinats estudis. En la escola oficial i en la semi-oficial, professors bons, professors mitjans i professor dolents, volen passar tots per un mateix raser. Aquell qui entra en un d'aquests establiments amb ganes de complir amb la seva obligació i quelcom més, darrera d'algunes tentatives seguides de desenganys, es concreta generalment a la primera part del seu programa, i deixa córrer la segona. Dins de la seva esfera d'acció el «Concell» procurarà esmenar aquesta injustícia, donant la mà al qui s'ho mereixi.

L'intercanvi de professors entre les escoles provincials o amb els de les de l'estranger, figura també entre'ls medis de que pot fer ús la nova institució per aconseguir els seus fins. No hi ha que dir que la fórmula està plena de possibilitats.

Probablement no hi hà lloc on el con-

“GRAFÓMETRE MOYÁ”

■ ■ Aparell utilíssim per a dibuixar del natural ■ ■

=== Agents únics: XIPELL I PEDROL ===

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ Santa Agna, 17. - BARCELONA ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

sell del tècnic pedagògic més se necessiti que en les associacions professionals que mantenen escoles o cursos de nit. El president de la comissió de Instrucció sol ésser el que manega aquestes ensenyances i moltes vegades és un subjecte que, malgrat la seva bona voluntat, mai se n'ha vist de tant fresques. Per això resulta encertadíssima l'inspecció de les ensenyances que subvencioni la Diputació que'l faculta al «Concell». Aquesta ha de ésser, no una acció fiscalitzadora, sinó una tasca de cooperació i de guia.

Amb les notes que precedeixen i amb les de l'article anterior, creiem haver enterat al lector del més substancial del projecte del «Concell d'investigació pedagògica», aprovat recentment per la Diputació. Nostre gust hauria sigut pu-

blicar el dictamen sencer presentat per la comissió d'Instrucció pública i Belles Arts, mes la seva extensió (14 pàgines) no permetia estampar-lo aquí. No obstant, amb ço que hem donat a conèixer, n'hi ha prou per a que's faci càrrec de la seva importància. No en va un diputat (i per cert de les minories), va declarar al presentar-se el projecte que era aquesta una de les coses més importants que s'havien emprès fins ara a la Diputació de Barcelona. La serietat i competència de les persones que estan directament interessades en l'obra que's va a començar i el seny i patriotisme habituals als homes d'aquella catalana casa, permeten ja des de ara afirmar que no resultaran pas fallides les paraules d'aquell diputat.

(De La Veu de Catalunya).

V.

L'Assamblea dels dependents catalans

Convocada pel prestigiós Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria de Barcelona, se celebrà, durant els dies 12 i 13 del passat Abril, la primera Assamblea de Dependents del Comerç i de l'Indústria de Catalunya.

L'acte tingué veritable importància, car estigueren representades en el mateix, a excepció d'una, totes les associacions de dependents de Catalunya, además, l'amplitud donada al Reglament de l'Assamblea, que permetia l'assistència a la mateixa, i amb dret a fer ús de la paraula a tots els dependents associats de Catalunya, feu que les sessions se vegessin concorregudíssimes.

Els temes discutits comprenien totes les qüestions que avui més interessen i apassionen a la Dependència catalana, i l'aprovació unànim donada per l'Assamblea a les conclusions i a les esmenes a les mateixes presentades per diversos assembleistes, fa que's puguin considerar els acords de l'esmentada Assamblea com un veritable programa de l'actuació de conjunt que en endavant s'empendran les organitzacions dels dependents catalans.

En l'impossibilitat de donar *in extenso* les conclusions aprovades, ens limitarem a consignar els punts capitals de les mateixes.

El primer tema discutit feia referència a la qüestió del descans dominical, declarant-se l'Assamblea partidària d'una modificació de la llei actual en sentit de restringir les actuals excepcions, augmentar la penalitat de les infraccions i abreviar la tramitació dels expedients per multes, els quals demanà que siguin instruits tots pels jutjats municipals. Acordà, també, l'Assamblea em-

pendre una activa i constant campanya per a aconseguir el compliment de la llei i demanar la cooperació an aquella de totes les Associacions de caràcter polític, religiós o social.

Fou ponent de l'esmentat tema l'Associació de la Dependència Mercantil de Barcelona.

El segon tema feia referència al «Treball intensiu», essentne ponent D. Adrià Presas, soci del C. A. de D. de Barcelona. Les conclusions, que foren aprovades sense esmenes, sentaven els següents raonaments: que'l treball intensiu limitat a vuit hores diàries com a màxim, amb una interrupció mínima de mitja hora, és convenient a la dependència en general, de les cases comercials i industrials a l'engròs, les bancàries, d'assegurances i les auxiliars; que no lesionaria, si no s'implantés amb molta rigidesa, els interessos patronals; que la forma més eficaç de portar-lo a la pràctica és interressar la reforma—previa la corresponent propaganda aprop de patrons i de dependents—per grups de cases del mateix ram de comerç.

El tercer tema portava aquest enunciat: «La setmana anglesa i la seva relació amb el dependent»; havent-se'n encarregat de desenrotllar-lo, en representació del Centre de Dependents de Sabadell, el regidor d'aquesta població don Domingo Saló.

La principal aventatge de la setmana anglesa, sentada pel ponent, és la de que facilitarfa extraordinàriament el compliment de la llei del descans dominical per la dependència. Per això, com a addició, aprovà l'Assamblea dirigir-se als poders públics, «per

a que sigui considerat festa en les indústries i comerços a l'engròs, des del dissabte a la una de la tarda fins al dilluns al matí».

El tema següent versava sobre'l «Salari mínim», acordant l'Assamblea demanar la promulgació d'una llei que obligui a patrons i a obrers a fixar-lo, procurant mentrestant els obrers obtenir-lo particularment i per acord de comissions paritaries amb intervenció de les Juntes de Reformes Socials. S'acordà també que'l salari mínim s'estableixi per categories de dependents, que determinà també l'Assamblea. Fou també ponent de l'esmentat tema un representant del Centre de Dependents de Sabadell.

El tema quint tractava de la «Jornada màxima del Dependent», manifestant-se la Assamblea no sols contraria al projecte del Govern, que fixa aquella en onze hores, sinó fins a l'aspiració general de la dependència no catalana que s'acontenta amb la de deu hores. En efecte, declarà l'Assamblea que no sigui unificada la jornada i que'l màxim d'aquesta sigui de set hores pels dependents d'escriptori, vuit pels del major i nou pels del detall. També acordà l'Assamblea demanar l'abolició absoluta de l'inter-nat, i fixar, per acord de patrons i dependents, el començament i acabament de la jornada, sense que, emperò, pugui aquesta excedir mai de nou hores. Aquest tema fou desenrotllat pel representant de l'Associació de Dependents de Lleida, havent-s'hi presentat gran nombre d'esmenes i adicions.

El sisè tema, del qual se n'havia encarregat l'Associació de Dependents de Mataró i que portava aquest enunciat: «Actuació de les Associacions de Dependents de Catalunya en l'ordre professional», fou dividit en dos grups: l'un referent a educació i instrucció i el segon a acció social.

Les conclusions a l'un i l'altre grup foren extraordinàriament extenses, constituint una llarga enumeració d'aspiracions i finalitats de la dependència, entre les quals esmentaven les següents: Del primer grup: obra d'educació moral i cívica i de cultura física; desenrotllar de l'esperit associacionista; delegació per l'Estat a les Mancomunitats i Cambres de Comerç de tot el referent a ensenyances comercials; fomentar les escoles mercantils d'iniciativa privada; creació d'Instituts Superiors de Comerç i d'una Universitat Comercial a Barcelona; creació de museus comercials; representació en els Patronats de les Escoles de Comerç, etc., etc. I en el segon: impulsar i propagar l'ús del dret electoral social; fundar amb el concurs de totes o la majoria de les associacions, una caixa central de Socors, en la qual se fusionarien les mutualitats existents en aquelles; creació d'una Borsa central del Treball professional amb branques a totes les poblacions d'importància i relació amb les d'Espanya i l'estranger; iniciar la tasca d'arribar a una Federació de totes les associacions del ram existents a Catalunya, i portar aquest assumpte, ja estudiat, a una altra Assamblea; en les

ROYAL

◆ Cada tarda Tè-concert ◆ Souper-concert a la sortida dels teatres ◆

RESTAURANT * Menú desde 5 pessetes

Rambla dels Estudis, núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunches

lluites socials adoptar procediments de concòrdia i de legalitat, etc., etc.

En un altre tema, que'm fou confiat, s'interessava la reforma del vigent Còdic de Comerç, senyalant algunes de les millores per a la dependència que podrien introduir-s'hi; s'acordà demanar la unificació de la jurisprudència sobre l'article 302 del mentat Còdic; s'advocà per una democratització de les finances, i finalment, acordà l'Assamblea, sobre aquest punt, demanar que l'impost d'utilitats, que avui és del 5 per 100 sobre salaris majors de 1.200 pessetes anyals, no s'imposi sobre aquells que no excedeixin de 1.800 i que solament quedin afectes a l'impost, fins a 10.000 pessetes, les quantitats que excedeixin d'aquell mínim d'exempció.

El darrer tema discutit i del qual fou ponent l'Associació de Dependents d'Escriptori de Vilafranca del Panadès, feia referència a «Vagances estivals», acordant la necessitat de que tot dependent tinguí, al menys, quinze dies a l'any de vacances, sen-

se merma del sou i encara que sigui en dos períodes.

S'aprovaren, finalment, per l'Assamblea, nombroses *proposicions generals* i vots de mercès i de confiança; se nomenà a la Taula de l'Assamblea, Comissió executiva dels acords de la mateixa, i acabà aquesta amb un gran banquet amb que l'entitat organitzadora obsequià als representants de les demés assistents a l'Assamblea.

Aquesta, repetim, tingué veritable importància, no sols pel fet d'ésser la primera a Catalunya i d'haver-hi pres part, a excepció d'una, totes les Associacions de dependents existents en nostra terra, sinó per la serietat i sensatesa dominant en l'Assamblea i pels interessantíssims acords presos per la mateixa, molts dels quals, segurament, els veurem convertits en realitat per l'acció que a l'efecte s'han emprès ja les entitats que estigueren representades en l'acte.

RAMON NOGUER I COMET

(Del *Butlletí* del «Museu Social».)

Informació

L'Unió i els «Anals» de les Nacionalitats

París no és sols el cau dels grans vicis, sinó que també és la fornàl on s'hi retremen les idees més nobles i generoses. A París una porció d'homes nobles i generosos han constituït una associació, que porta el nom que encapsala aquestes ratlles, «L'Union des Nationalités», i s'han imposat la meritoria tasca d'aplegar tots els documents etnogràfics, històrics, literaris, artístics, econòmics, psicològics, sociològics, etc., amb la noble i enlairada finalitat de fer conèixer l'ànima, el passat i les potencialitats del pervindre de cada nacionalitat; afavoreix missions científiques en els diversos països del món; organitza congressos, conferències i mitings, on se discuteixen les qüestions actuals relatives a les nacionalitats (com aquell congrés de París en què parlà sobre Catalunya i la qüestió catalana el nostre estimat amic i company don Josep Puig i Cadafalch).

«L'Union» publica també (a París, 41, boulevard des Batignolles), amb el nom de «Les

Annales des nationalités», dirigit per J. Gabryls i també pel simpàtic Jean Pelissier, amb qui tinguérem la satisfacció d'enraonar-hi llarga estona anys enrera, quan visità Barcelona. Fruit d'aquella conversa en fou un article que publicà un diari barceloní molt interessant per les idees i les noves que ell ens facilità.

Aquests «Anals» són el canal que escampa pel món la noble tasca realitzada per «L'Union des Nationalités», i resulten una publicació interessantíssima i molt més pels catalans que tenen tots sos amors i tota sa idealitat en el problema de la nacionalitat catalana.

S'acaben de rebre els números 3-4 i 5-6, pertanyents als mesos mars-abril i maig-juny d'enguany, que tenen un gran interès per als nacionalistes.

L'un és enterament consagrat a l'estudi de la nació Ukrania, la petita Rússia, el poble que ocupa el territori comprès entre'l mar Negre, l'Austria i la Polònia, avui subjugada pel despotisme del sobirà rus. Al llegir els notabilíssims treballs que ocupen ses

200 planes: «Una nació oprimida», per Ch. Seignobos; «El territori de l'Ukrania», per Hrouchevsky, professor de la Universitat de Lemberg; «Notícia històrica de la literatura ukraniana»; «Les escoles ukranianes»; «Opressions seculars», de Sergi Efremoff; «Les reivindicacions dels ukranians de Rússia», de Hrouchevsky; «El teatre ukranian», per Nicolau Worony; «L'arquitectura ukraniana», per A. L.; «La decoració artística popular de l'Ukrania», per Olga Kossath («Abeille»); «El desideratum dels ukranians de l'Austria i llurs esforços per realitzar-lo», pel doctor L. Tsegelsky, diputat al Parlament d'Austria; «La renaixença de l'Ukrania», per M. Y. Fedortchouk; al llegir tots aquests estudis, notabilíssims i interessants, que posen de relleu aquell poble en tots els moments de la seva vida lluitant coratjosament a través dels segles per a conservar la seva nacionalitat, al llegir-ho nosaltres, catalans, ens sembla mirar com a través d'un vidre de colors la lluita de Catalunya per a assolir el triomf de la pròpia personalitat catalana.

En aquelles emocionants relacions hi veiem reproduïts quasi bé tots els incidents principals ocorreguts en la història de la nostra opressió, decadència i renaixença.

La lectura d'aquests «Anals» són molt instructius per a tots els que s'interessen pel problema del renaixement de les nacionalitats subjugades.

Té també un gran interès l'altre número consagrat a l'estudi de la Lituània i de la Letònia, poble establert des de la més remota antiguitat en la immensa plana humida i emboscada del Sud Est del Mar Bàltic, posat entre els polonesos del Sud i els escandinaus al Nord, que és el fonament de la Prússia, convertida en colònia alemanya pels cavallers teutònics de Marienburg i de Kenisberg, i que avui està posat baix el poder despòtic de l'emperador rus i que també lluita amb fe i ardidesa per la seva llibertat.

Són també molt notables i tenen un gran interès els articles que presenten, baix tots sos aspectes, la nació leto-lituana, i que en la impossibilitat de donar-ne una idea ens hem de reduir a donar-ne el sumari:

«La nació leto-lituana», per Ch. Leignobos; «La llengua lituana i la llengua leta», per A. Meillet; «Lituaniençs i Letons»; «Notícia sobre la Lituània prehistòrica», pel Dr. Basanavicius; «La història de la Lituània», per I. G.; «Lituaniençs i polonesos», per A. Jakstas; «La literatura lituana», per

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. - BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Per subscripció, pagament a la bestreta

Acabat el temps de la subscripció l'obra valdrà

Preu de l'obra:

Rústega Ptes. 35
Tela » 45

Rústega Ptes. 45
Tela » 55

I G; «Expropiació de terres a Lituania», per M. Icas; «L'Estatut lituanienc i la legislació actual a Lituania», per P. Leonas; «L'art lituanienc», per Roseau; «La Lituania prussiana»; «Les colònies lituanies als Estats Units», per A. Kaupas; «L'història letona», per Kruger-Krodzeneek; «La literatura letona», per T. Zeifert; «Les societats letones», per K. Graudin; «La qüestió agrària en els països letons», per A. Sterste; «L'agricultura letona», per I. Berg i I. Mazversit; «La Latgale», per F. Irasun; «La Iglesia Católica a la Latgale», per H. Simson; «Les Mutualitats del Crèdit a Latgale», per A. Abolin; «La marina mercant La pesca marítima», per A. Grass

Tots aquests treballs donen un perfecte coneixement de la qüestió de la nació letoniana.

La tasca que realitza l'important publicació de «Les annales des nationalités» és digna de la més gran lloança, ja que aporta les simpaties de tot el món civilitzat envers aquelles nacions oprimides, i contribueix a aixecar per tot el món un clam de deslliurament, que tard o d'hora ha de contribuir a que assoleixin la seva llibertat.

¿Perquè els catalans, que tenen per idealitat la reivindicació de la personalitat de Catalunya, no han de procurar que un dels números de «Les annales des nationalités» s'ocupi de la nostra qüestió baix tots els seus aspectes?

L'Exposició Internacional d'Indústries Elèctriques

Aquesta Exposició que està ja organitzant-se, tendirà com a un dels seus fins principals a l'electrificació de totes les indústries.

El gran edifici de l'electricitat que amb sos meravellosos experiments i investigacions assombroses comença a aixecar En Galvani en 1875 i continuaren Faraday, Amper, Weber i altres, entre ells, principalment, Enric Hertz, tindrà a Barcelona, sa extensió amplíssima, comunicant-se amb tota Espanya per conducte de les nacions estrangeres que portaran els seus més moderns progressos al nostre gran certamen.

Faraday, amb el seu descobriment de l'inducció, constituí el fonament de l'electrotècnica moderna; nostra Exposició Internacional, posarà de manifest aquests principis fonamentals i ademés demostrarà com se salva el pas del laboratori a la pràctica amb els grans problemes resolts per aquells homes que's digueren Gauss, Weber, inventant el telègraf electro-magnètic; Jacobi, la galvanoplastia; Siemens, la dinamo; Edison, l'enllumenat per la incandescència; Bell, el telèfon; Marconi, la telegrafia sense fils, que ha admirat el món, comunicant-ho ràpidament d'un confí a l'altre.

Veurem en nostra Exposició Internacional d'Indústries Elèctriques coses i aplicacions tan variades que han de portar a les indústries presents i futures per diferents camins dels que somniarem fins ara.

En el gran certamen elèctric anunciat per a 1915, veurem els dinamos de corrent continu amb ses aplicacions, a generadors diversos de corrent elèctric, els alternadors amb les dinamos de corrent alterna, els acumuladors, els transformadors, equilibrant de modes infinits la potencia de corrents elèctriques, les aplicacions de la llum en ses variadíssimes formes.

El transport d'energia amb els diversos sistemes com els de Lauffen i Frankfurt i les

instal·lacions d'alta tensió, els tranvies, llanxes i automòbils elèctrics, l'electroquímica, galvanoplastia i telegrafia, les diferents formes del telèfon i microfon, la telegrafia sense fils i les oscil·lacions elèctriques, i, per últim, tot quant els darrers descobriments han posat al servei de l'humanitat, aplicables a totes les necessitats de la vida.

La qüestió de les Notaries

Comentant el darrer R. D. sobre la tant debatuda qüestió, fa «La Veu de Catalunya» les següents consideracions que creiem d'interès:

«El R. D. de 4 de juny darrer conté un article fonamental que restableix la legislació anterior a l'ingerència pertorbadora del senyor Barroso i a altres ingerències més antigues, ordenant que's proveeixin per oposicions directes i lliures, celebrades a les capitals d'Audiència Territorial, les següents notaries del respectiu Col·legi: a) les de primera i segona classe que corresponguin al torn d'oposició directe i lliure; b) les de tercera classe—que segons la regla segona de l'article primer del real decret de 29 de juny de 1911 se proveïen dintre'l cos d'aspirants—una volta col·locats els individus del mateix que resten encara a l'espectativa.

Això diu l'article primer, afegint el tercer que, quan calgui, la Direcció general del Registre i del Notariat convocarà les oposicions. La seva importància és evident. Posar la funció proveïdora de les Notaries a les capitals del respectiu territori, siguin quins siguin els examinadors, és impedir la obra centralista, és facilitar l'accés a molts que per raons diverses no podrien o no gosarien arriscar-se a anar a Madrid a fer unes oposicions, és posar el cos notarial en mans de gent de la terra i sota la fiscalització immediata de l'opinió regional. Aquest article salva el Notariat català de la seva ruïna.

Es clar que els articles segon i quart que completen el R. D. són parsimoniosos i reflexen una mica les idees del preàmbul, que criticavem ahir; és clar que l'article segon disposa que'l tribunal, que serà nomenat de Reial ordre al convocar-se les oposicions, el compon, de president, el director general o el sub-director de Registres i del Notariat; de vocals el president i un magistrat de l'Audiència Territorial, un catedràtic de la Facultat de Dret—i si no hi ha Universitat, un altre magistrat,—el degà del Col·legi Notarial, un oficial de la repetida Direcció general i un notari del Col·legi, i de secretari un altre notari del mateix Col·legi; és clar que l'article quart prescriu que les oposicions es facin segons el Reglament que's publicarà i que'l programa sigui igual per totes les Audiències; tot això, amb tot i ser massa, no desvirtuarà el caràcter social, descentralitzador, regionalista de la provisió de notaries.

Nosaltres, partidaris del nacionalisme bio-

lògic, creiem més en la eficàcia dels fets que en la força de les lleis. Es per aquest motiu que concedim al real decret del mes passat una virtualitat renovadora. Cal tenir present que'ls més anti-catalanistes residents a Barcelona, quan passen una temporada a Madrid, se senten dir—i arriben per trobar-s'hi catalanistes.

I té la ventatja aquest Reial decret de dur la seva influència a totes les branques i categories del notariat, suprimint se'l Cos de Aspirants, el qual, encara que la seva creació no produís tantes protestes com el decret del senyor Barroso, constituïa potser la porta falsa que més fàcil accés donava als sobrevinguts a la carrera, que més ràpida i totalment hauria desnaturalitzat els notaris, llevant-los tot segell regional i tota respectabilitat social, per transformar-los tot d'una en una legió de funcionaris trashumans.»

Al Centre Autonomista de Dependents

S'ha celebrat la festa any al del Centre Autonomista de Dependents de C. i de la I. amb motiu del repartiment de premis als alumnes de les seves classes.

Abans de començar l'acte els concorrents visitaren la exposició íntima dels treballs del curs.

Oberta la sessió pel president de la Comissió d'Instrucció Pública de la Diputació provincial, senyor Puig i Cadafalch, el senyor Bas, president de la secció d'Educació llegí una relació del funcionament i organització de les classes. Recordà les notables conferències de geografia Comercial i de Dret donades al Centre durant el curs passat. Després d'haver fet una estadística de classes i alumnes, donà les gràcies als representants de la Diputació i de l'Ajuntament.

D. Ferrán Boté, en nom dels professors llegí un parlament recordant el seu antecessor en la classe de llengua catalana, l'intel·ligent jove mestre En Fèlix Pognet, mont cap al final d'aquest curs.

A continuació feu consideracions sobre la obra realitzada i per realitzar entre els professors i alumnes.

Don Narcís Rucabado anà llegint la llista llarguíssima d'alumnes premiats, els quals rebien els premis de mans del senyor Puig i Cadafalch.

Acabada la repartició de premis, s'aixecà a parlar el senyor Monegal, qui feu grans lloances de les festes positives que fa'l Centre de Dependents.

Crítica el mercantilisme que sols és pràctica; la veritable força mercantil pervé del fons ric de teoria i saber que fa grans els pobles.

Feu consideracions sobre les escoles mercantils a l'estranger, fent vots perquè les del Centre evolucionin a la moderna i arribin a la perfecció que tenen les seves similars a l'estranger.

Per això és necessari veure ho i s'haurien d'enviar professors i alumnes del Centre pen-

Sastreria : LA EUROPEA : Plaça Sta. Agna, 24
i Capellans, 17.

:: ALTES NOVELTATS ::
d'entretemps i estiu de les més importants fàbriques

PERFECCIO :: ECONOMIA :: PREU FIXE

sionats per a portar a casa nostra les millores que hi manquen. Si així ho fes el Centre seria la primera entitat docent de Barcelona.

Anima a tots a seguir la importantíssima obra començada pel bé de Catalunya.

Seguidament parlà el regidor senyor Oriol Martorell, dient que a l'altura a què ha arribat el Centre de Dependents ja no's deu a sí mateix, car és ja de Barcelona i es deu a Barcelona.

Oferí l'ajuda incondicional de l'Ajuntament i especialment en la qüestió dels pensionats a l'estranger.

Feu a continuació l'història del Centre, tant brillant que a tothom admira.

Lloà la força dels joves associats, la seva intel·ligència, constància i bona voluntat i els animà per a donar a la seva entitat el major desenrotll possible.

Encoratjà al Centre a seguir essent tant fort com és per a donar llum, cultura i riquesa a tota Espanya.

El senyor Puig i Cadafalch començà el seu discurs recordant que la característica del comerciant antic era l'ésser pirata. El comerciant modern, animat del fons de moralitat que igualment informa gairebé totes les coses, ha cregut que en el concert venç el que sab més damunt el que té més força.

Lloà l'obra del Centre que califica de profitosa per a Catalunya, mes aconsellà que el millorament de dita obra arribés fins a tal punt que fos superior a la obra de cultura comercial de tots els països d'Europa.

Lloà també l'esperit dels dependents que, després de llargues hores de treball, es dediquen a l'estudi que'ls dona un Centre que ells mateixos s'han creat, en el qual no ha intervingut, l'Estat, sinó que han suplert a l'Estat fent-se superior a la seva Escola de Comerç.

Comparà, no obstant, l'impressió que les escoles del Centre li han produït, la seva organització amb la de les Escoles mercantils estrangeres, recordant la de Colonia. Visitant aquesta Escola—digué—es comprèn la força immensa d'Alemanya, i tot degut a les ensenyances perfectes que allí es donen, no sols de cultura vulgar, sinó fins de química i altres ciències naturals i els estudis de les llengües més estranyes per a obrir nous mercats arreu del món.

Aquesta Escola, és veritat que està alimentada pels grans comerciants, per l'Estat i per la ciutat, i el Centre està gairebé sol: però és més de lloar la seva obra meritíssima. Mes l'ideal de tots és el fer el mateix que en altres parts s'ha fet, amb la cooperació de tots.

Aquí a Barcelona, devem tenir els ulls fets en l'ideal de la Universitat Industrial: és un

dever públic al qual tots devem col·laborar, començant per l'Estat que és necessària ment el promotor de les grans coses col·lectives.

Lamenta que la nostra poca preparació ens faci passar per les portes que per altres han sigut obertes, sense que la manca absoluta d'exploradors ens permeti obrir nous mercats; i el poble que no està preparat per a la lluita, cada vegada més intensa, per a fer-se respectar arreu del món, mor, i Catalunya prou proves ha donat de no voler morir.

Ara no'n parlem tant del nostre amor a Catalunya—digué—; més no'n parlem tant perquè el sentim més, perquè laborem més pel seu engrandiment.

Va treure l'exemple de Bèlgica, nació de condicions naturals, en extensió i habitants inferior a la nostra i que no obstant va al cap del món.

Aquest exemple devem seguir, i per això no ens falta res més que organització en la educació.

Oferí el concurs de la Diputació, i animà a tots a seguir treballant amb entusiasme per a l'engrandiment de la Catalunya que tots somniem.

Una ovació xardorosa acullí les darreres paraules de l'orador, amb les quals s'acabà l'acte

Pel setè centenari de la batalla de Muret

L'«Escola Moundino» de Tolosa d'acord amb altres grups i personalitats del «Felibrige» ha acordat ajornar als dies 13 i 14 de Setembre vinent, la festa dels Jocs Florals, per coincidir aquella data amb el setè centenari de la batalla de Muret.

Copiem a continuació la circular en la qual assebeten d'aquest ajornament aquells germans nostres de l'altra banda dels Pirineus.

«L'«Escola Moundino», d'acord ambé de altres grups felibrencs e forso personnalitats marcantos, a counvengut de coummemoura la batalho de Muret, a l'oucasu del septenc centenari d'aquel fait istouric, èilas! tant desastrous per nostro nacionnalitat ouccitano.

En visto d'acó, la fèsto de nostres Jocs Flourals annadiès es estado remendado al 13 e al 14 de septembre que ven; e la coummemouraciú de Muret se fariò le dimenche, 14 de septembre.

Nostro idèio n'es pas de fa cap de manis festaciú poultico ou religiooso destempourado, mès, simploment, un roumivatge pietadous a'n aquel camp batalhè ount toum bèron, ligats per uno Causo justo, nostres

aujols mesclats as Catalas e as Aragounés venguts a lour ajudo per para nostre dreit.

Nous a semblat qu'aquel anniversari èro uno circounstèno proupiocio coumo pas uno per nousa liams d'amistat e de frairetat entre Ouccitans revelhats dins lour counscienco de pople, e, acò, dins un grand acamp que mancarion pas d'en èstre toutis les que an à cor la remembreuso del passat e la fisenso dins l'aveni.

Avèm pensat, encaro, que seriò uno soulenno oucasu de manifesta les liams d'amistat que unisquèron autres cops les omes de nostro rasso as Catalas e as Aragounés e que à'n aquesto ouro, unisson la Franso d'auèi à l'Espanho magnanimo.

Tabé, coumptam pla, M. N. N., que vous agradara de veni, les 13 e 14 de septembre de 1913, vous junhe ambé nous aus, counsent de «communia toutis emsemble per la glorio del terraire» dins un seroment arderous e ferverous de manteniment e de salvoment de la lengo e de l'èime de la rasso d'Oc.

En esperant le plasé de recévre leu vostro counsentido, vos pregam M. N. N., de crese a nostres sentiments de grand counsideraciú.

Le Capiscou de l'«Escolo Moundino», A. Sourelh; le secretari, L. Alibert.»

«Renovació»

Han començat a publicar-se amb aquest títol a Tarragona un setmanari nacionalista republicà. De l'article de presentació del seu primer número en copiem els següents paràgrafs:

«Som antics lluitadors. Ni naixem avui a la vida activa de la política catalana, ni és la primera vegada que fem professió pública dels nostres ideals, ni sisquera pot tenir nos ningú per desconeguts en l'actuació decidida per a la resolució dels petits i grans problemes que afecten a la localitat.

D'ençà que els nostres ulls s'obriren a la llum de la raó, som enamorats de Catalunya i per ella anyorem totes les prerrogatives que pugen dignificar-la com a poble. Homes moderns, considerem indispensable per al desenrotll progressiu dels individus i de les col·lectivitats, l'assoliment de la llibertat en tots els ordes, sens altre aturadro ni fita que'l respecte a la llibertat del demés. Enemics de tota desigualtat social, per injusta i per inhumana, rebutjem l'explotació d'una classe per altra, nova forma d'esclavatge que la cultura i el temps faràn desal, parèixer en benefici de la pau del món.

Som antics lluitadors. Ni han defallit les nostres energies, ni la més petita ombra de desengany ha entelat les nostres esperances. Però el temps no és sempre el mateix, ni són idèntiques les circumstàncies que-

MOSAICS										E										F										ESCOFET										& C									
Paviments										Unifas										Barcelona										Ronda Sant										Pere-8									

governen. I és l'ansia renovadora que impulsa als homes i als agrupaments a cercar el millor medi d'expansió dels ideals, la que'ns mou avui en l'Unió Nacionalista Republicana i en aquest modest setmanari, que serà son porta vèn, a sortir a la defensa dels vells sentiments de nacionalisme i de les velles conviccions republicanes.

Salut, doncs, a tots els qui lluiten per Catalunya i per la Llibertat!

Societat Astronòmica de Espanya i Àmerica

En la darrera reunió d'aquesta societat, D. Josep Comas Solà va donar una conferència sobre'l darrer terratrèmol de Banyoles.

El conferenciant va palesar el caràcter dels sismogrames de terratrèmols poc llunyans i la influència extraordinària que en els efectes mecànics i en l'extensió de l'àrea pleistosista tenia la profunditat dels hipocentres. S'estengué en consideracions sobre els aspectes de la segona fase dels terratrèmols, segons sien pròxims o llunyans, resultant que aquesta segona fase és en general molt menys visible en els llunyans que en els pròxims, deduint-ne que la Terra en les seves majors profunditats és molt elàstica, enc que líquida, malgrat la pressió enorme que sosté.

A continuació tractà de les característiques sísmiques del Mediterrani, demostrant que la sismicitat extraordinària de la península balcànica es deu al treball de fractura i replec produït per la torsió general de la crosta de la terra en regió voltada de grans massius arqueans, com són la plataforma russa, la meseta de Rodope i el continent africà.

Jocs florals de la Societat Choral "Catalunya Nova"

Montevideo, Setembre de 1913

POETES I ESCRITORS:

La Societat Choral «Catalunya Nova», organitzadora dels Jocs Florals que tindran lloc el primer diumenge de Setembre d'enguany en la ciutat de Montevideo, us convoca per intermèdi de sos *mantenedors*, a què hi concorrer a fi de contribuir amb vostre saber i inspiració al conreu de les belles lletres, i al millor èxit de la festa, en qui-

na (1) us hi esperem amb el cor i els braços ben oberts, a tots els que de la ploma n'heu fet arma de bellesa i de patriotisme.

CARTELL

PREMI ORDINARI

Flor natural.—Premi anomenat d'honor i cortesia, que s'otorgarà al poeta català radicat a Sud Àmerica que millor canti l'amor seguint la costum d'antic establert, el que la obtingui, n'haurà de fer present a la dama de sa elecció, quina (2) serà proclamada Reina de la festa.

Englantina d'Or.—A la poesia més patriòtica, o bé, a la que canti millor un fet de l'història catalana.

Viola d'Or.—A la millor poesia que canti la Fé.

PREMI EXTRAORDINARI

1. Un objecte d'art, ofrena de l'entitat organitzadora, a la poesia que millor canti, escrita en castellà, un fet patriòtic de l'Uruguay.

2. Un objecte d'art, ofrena també de l'entitat organitzadora, al que millor canti en llengua castellana, l'amor a la mare patria.

3. Una escultura de l'escultor català Bagué, donada pel mateix, a la millor poesia de tema lliure.

4. 5 £ esterlines, donades pel senyor Ramon Canals, al millor promptuari pràctic per lograr la federació i veritable germanor dels catalans del Uruguay.

5. Una obra d'art, donada pel senyor Lluís Pipó, al millor escrit sobre *Fok-Loris-me* català.

6. 5 £ esterlines, donades per la senyoreta Maria Angélica C Fita, al que millor canti a la mare.

(1) — (?) — N. de la R.
(2) Quina? — N. de la R.

7. 5 £ esterlines, donades pel senyoret Amílcar Fita, al que millor canti la llibertat.

BASES

1. Tots els treballs, a excepció dels dos primers premis extraordinaris quins tindran d'estar escrits en castellà, deuràn enviar-se redactats en català seguint les regles fixes de nostra gramàtica. (1)

2. Les composicions trameses deuràn anar acompanyades d'un plec clos que continga damunt el títol i lema de la composició, i a dintre el nom de l'autor.

3. L'entitat organitzadora es reserva la propietat per espai de mig any de les composicions premiades.

4. Els treballs seràn admesos fins el dia 20 d'Agost inclusiu, a la Secretaria de «Catalunya Nova», Maldonado, 863. — Montevideo.

5. Tots els treballs que s'enviïn, deuràn ésser inèdits i originals.

JURAT CALIFICADOR

Dr. Francisco Suñer i Capdevila, Dr. Joan Zorrilla de San Martín, Dr. Maties Alonso Criado, Dr. Josep Espalter, Josep Enrique Rodó, Dr. Adolph Pedralbes, Dr. Josep R. Mestre, Orestes Araujo, Dr. Antoni Fornica Corsi, Francisco Vázquez Cores i Ramon Canals.

Nota. — Breument s'anunciarà el cartell definitiu.

Montevideo, Maig de 1913.

Per l'Entitat organitzadora. — *El Secretari*, JOSEP MILIAN BORRAS.

El President, JOAN CASAS PAHISA.

(1) — Quina? — N. de la R.

Càtedra de Llengua Catalana

VIII

Fenòmens de debilitació.

Al passar del llatí a les llengües novellatines es produeixen diferents fenòmens de debilitació de les consonants; els principals són els següents:

1.—Les plosives sordes es tornen sonores

<i>p, b</i>	<i>sapare, sabere, saber</i>
<i>t, d</i>	<i>mutare, mudare, mudar</i>
<i>c, g</i>	<i>pácat, pagat, paga</i>

D'aquesta transformació se'n escapen el rum. i l'it. meridional; el toscà la sofreix unes vegades i altres no,

— EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES —

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÓNIMA

La més important d'Espanya—20 sucursals amb telèfon—Central: Pelayo, 44, telèf. 1,113 ♦ Economía. Veritat en els preus

Important:

La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previamente desinfectat.—NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

2.—Les plosives sonores, *b, d i g*, es converteixen en *b, d i g* fricatives. Els sons que han donat a les llengües gèliques i hispàniques són:

b fricativa=*v* (bilabial o labiodental)
d fric. =*f* fr., *+* cat., *+* *d* cast., *+* *d* port.
g » =*g* » *g* » *g* »
habere dóna fr. *avoir* cat. *haver*
videre » » *veoir, voir* » *veher*
plaga » » *plaie* » *plaga*

Prov., cat., fr., cast. i port. presenten el mateix grau de debilitació; però en fr. fins es converteixen en fricatives no sols les sonores del llatí, sinó fins les sonores procedents de sordes. Així:

	Fr.	Cat.
<i>sapere</i>	<i>savoir</i>	<i>saber</i>
<i>mutare</i>	<i>muer</i>	<i>mudar</i>
<i>pácat</i>	<i>paie</i>	<i>paga</i>

3.—La *s* sorda, freqüentíssima en el llatí clàssic, es converteix en *s* sonora en les mateixes regions que converteixen les plosives sordes en sonores.

	Casa	Causa
Rum.	<i>casa (s)</i>	—
It.	<i>casa (s)</i>	<i>cosa</i>
Fr.	<i>chez</i>	<i>chose (z)</i>
Cat.	<i>casa (z) *</i>	<i>cosa (z)</i>
Cast.	<i>casa(z) (ant.)</i>	<i>cosa (z) (ant.)</i>
Port.	<i>casa (z)</i>	<i>cosa (z)</i>

* Aquesta *z* senyala la pronunciació de la *s* sonora.

El canvi de *s* sonora en *s* forta en cast. és relativament modern.

Me(n)se dóna més amb *s* sorda per ésser final, però *me(n)sata, mesada*.

4.—La *c* palatal, en mots com *recipere*, del llatí vulgar, procedent del sò velar del llatí clàssic, es conserva sord en rum. i en it. En cat. desapareix i és substituït en l'escriptura per una *h*, convertint-se en *u* quan esdevé final de paraula.

	Vicinu
Rum.	<i>vecin (tæ)</i>
It.	<i>vicino (tæ)</i>
Fr.	<i>veisin</i> <i>voisin (z)</i>
Cat.	<i>vezin (prov.)</i> <i>vehi</i>
Port.	<i>vizinho</i>
Cast.	<i>vecino (sonor ant.)</i>

Dicendo, dihent; dicit, diu; pace, pau.

5.—El nexa *ty* desapareix i en son lloc s'escriu una *h* en cat. ant., i esdevenint final, per caiguda d'alguna lletra, es converteix en *u*. Així *ratione* del llatí clàssic, que és *ratyone* (pron. *ratsone*) del vulgar, es converteix en *rahó; pretiu, puteu i palatiu* donen *preu, pou i palau*.

6.—Les consonants dobles *pp, tt, cc i ss* es converteixen en les senzilles corresponents. Aquesta regla comprèn tot el domini novollatí llevat de l'it. Així *gutta* sols conserva *tt* en it., en fr. malgrat d'escriure *tt* es pronuncia *t*, essent l'escriptura *tt* moderna deguda a una preocupació etimològica dels

gramàtics del Renaixement Igualment *vacca i grossa*; sols en it. es pronuncien les dues *ss*.

7.—A *tty i ccy* correspon la *ç*. Així *plattea i brachin* donen *plaça i brag*.

Els fenòmens de debilitació es compliquen amb la caiguda de les finals. Així: *sapet, sa be, sab, sap, la b*, doncs, a l'esdevenir final torna a ésser sorda.

Amb les sonores: *bibit, beve, bev, beu, la v*, doncs, quan és final es torna *u*; igualment esdevé aquesta transformació per contacte amb una *r*, així *libra* dóna *lliura*. Amb la *d* s'esdevé la conversió en una *h*, i essent final en *u*. *Videmus, vehem; vide, vede, veu*.

Al caure la consonant intervocàlica, les dues vocals poden formar síl·laba apart o ajuntar-se, constituint un diftong o formar una sola vocal, com *cocina, coquina, cuina i recentare, rehentar, rentar*. Les que cauen en cat. són *d, h, u; ty, h, u i c* palatal, *h, u*. El gran nombre de diftongs en *u* que hi ha en cat. és degut a aquesta vocalització. En fr. i en prov. hi ha la vocalització de *l* en *u* en síl·laba inversa; *altru* dóna en fr. *autre*; també en port. *outro*.

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

— Camiseria
i Corbateria

— Boqueria - 32

:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT —
en CAMISES a MIDA
GRAN BARATURA
— de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS

de la

SOCIETAT ANÓNIMA

VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: RAMBLA de les FLORS-18-ent.º

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA

Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpids i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaries.

Per transports de 1 1/2 i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de nàufregs i auxiliars de barco de pesca.

Obra nova

(Publicació de la Lliga Regionalista)

LES MANCOMUNITATS

Antecedents
La Mancomunitat Catalana
Lley de Mancomunitats

Preu: 50 cèntims

De venda en les llibreries y quioscs

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO. Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del Dr. Llorach, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES
Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua Rubinat - Llorach